

Asia: VN/2245/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §n muuttamisesta

Vastaajan rooli ja toimiala. Valitse parhaiten kuvaava

1. Tekijä tai esittävä taiteilija (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

2. Sisältöteollisuus (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

Äänitetuottaja

3. Välittäjät (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

4. Työntekijä- tai työnantajaliitto

-

5. Kulttuuriperintöorganisaatio (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

6. Opetus- ja tutkimusalan organisaatio

-

7. Julkinen sektori

-

8. Kansalainen, kuluttaja tai muu loppukäyttäjä (ml. näitä edustavat yhdistykset ja organisaatiot) tai muu yhteisö

-

Yleistä. Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa

Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa. Jättäkää tällöin vastaamatta tätä seuraaviin kysymyksiin.

-

1. Kysymyksiä esityksestä kokonaisuudessaan

Esityksellä pyritään modernisoimaan tekijänoikeutta ja saattamaan se paremmin vastaamaan digitaalisen ajan vaatimuksia. Onko esitys kokonaisuudessaan oikeansuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [Luonnos sivuuttaa direktiivin 17 artiklan systematiikan ja EU:n lainsäätäjän huolellisesti säätämän rakenteellisen tasapainon. Tämä laiminlyönti ja sen lisäksi tehdyt direktiivin vastaiset ratkaisut johtaisivat lopputulokseen, jossa luovien alojen omaisuudensuoja ja mahdollisuus lisensoida aineistot tasapainoisilla markkinoilla on vesitetty verkkosisällönjakopalveluiden eduksi. Ehdotettu malli loisi Suomen markkinoille omalaatuisen ja direktiivistä merkittävästi poikkeavan "Suomen mallin", joka johtaisi EU-sisämarkkinoiden markkinoiden pirstoutumiseen ja toimimattomuuteen. Direktiivi on pantava voimaan Suomessakin niin kuin se on tarkoitettu. HE-luonnoksen huolellisen analyysin jälkeen ja verrattuamme ehdotettuja pykäläiä direktiivin 17 artiklaan ja sen vaatimukseen johtopäätöksemme on, että lakiehdotuksen 6 a luku on valmisteltava kokonaan uudelleen ja siihen sisältyvät pykälät, mukaan lukien ehdotettu 23 §, kirjoitettava uudelleen.]

Esityksessä pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden, sisältöteollisuuden ja muiden kaupallisten toimijoiden sekä yhteiskunnan (ml. kulttuuriperintölaitosten, oppilaitosten ja kansalaisten ja loppukäyttäjien) etujen välillä. Onko esitys kokonaisuudessaan tältä osin oikeansuuntainen?

Emme ota kantaa/Emme osaa sanoa

Puuttuuko esityksestä kokonaan jotain sellaista, mistä olisi tarpeen säätää tässä yhteydessä? Mikä?

-

2. Kysymyksiä tekstin- ja tiedonlouhinnasta (TekL 13 b §, DSM-direktiivin 3 ja 4 artikla)

Tekijänoikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 b § kappaleen valmistamisesta tiedonlouhintaa varten. Pykälällä pannaan täytäntöön DSM-direktiivin 3 artikla (tiedonlouhinta tieteelliseen tarkoitukseen) ja 4 artikla (tiedonlouhinta yleiseen tarkoitukseen). Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

-

3. Kysymyksiä teosten käytöstä opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14, 18, 19 a, 21, 50 c, 64 c §, DSM-direktiivin 5 artikla)

a. Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14 §:n 1 ja 4 momentti)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. Opetuksessa käytettävät kokoomateokset (TekL 18 §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

-

c. Korvausta hallinnoiva yhteishallinnointiorganisaatio (TekL 19 a §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Julkinen esittäminen (TekL 21 §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

e. Opetuskäyttöä koskevan rajoituksen alueellinen soveltaminen (TekL 64 c §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

4. Kysymyksiä kulttuuriperinnön säilyttämisestä (TekL 16.1 §, 16 d ja 16 e §, DSM-direktiivin 6 artikla)

Tekijänoikeuslain 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin yleisölle avoimen yleishyödyllisen kirjaston, arkiston tai museon oikeudesta valmistaa kappaleita omissa kokoelmissaan olevasta teoksesta kulttuuriperinnön säilyttämistä varten. Nykyistä 16 d ja 16 e §:ää muutettaisiin niin, että valtioneuvoston asetuksen sijasta arkistoja, kirjastoja ja museota koskevien säännösten organisatorisesta soveltamisalasta säädettäisiin jatkossa tyhjentävästi 16 e §:ssä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

5.1. Yleisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön kulttuuriperintölaitoksissa

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa säädettäisiin 16 g – 16 j §:ssä. Käytön piiriin voisi kuulua ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin kuuluvia teoksia. Valmistelussa on lähdetty siitä, että direktiivin salliman ”kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen (tai teosjoukon)” käytön tavoitteena on varmistaa, että sopimuslisenssin tai tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvalla käytöllä ei olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miten direktiivin käsite tulisi ymmärtää?

-

b. Ehdotetun 16 g §:n mukaan kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevan teoksen tai teosten joukon saisi sopimuslisenssin nojalla saattaa yleisön saataviin maantieteelliset rajat ylittävästi (64 d §). Yhdyttekö siihen, että on tarkoituksenmukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee arvioinnin siitä, voidaanko käyttöluva teokseen myöntää siten, ettei sillä olisi haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevan teosjoukon kaupallisiin markkinoihin? Jos ette, kenen tulisi tehdä tämä arvio ja millä perustein arvio tulee tehdä?

-

c. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tapauksissa säädettäisiin 16 h §:ssä. Pykälässä asetetaan tietyt kriteerit, joiden täytyessä teoksen voidaan katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta, ellei tiedossa ole, että teos on edelleen kaupallisessa jakelussa. Kriteerien tavoitteena on helpottaa sen arvioimista, milloin teoksen voidaan (yleensä) katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta. Onko säännöksistä apua sen arvioimisessa, millä edellytyksin teoksia saa käyttää tekijänoikeuden rajoituksen nojalla?

-

d. Ehdotetun 16 j §:n mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla. Kielto-oikeuden käyttämisestä voisi ilmoittaa myös yhteishallinnointiorganisaatio. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä ns. yhteyspisteestä (Contact Point), joka päättäisi, mitkä organisaatiot voivat käyttää Euroopan immateriaalioikeusviraston kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevaa tietokantaa. Tarvitaanko Suomessa tällaista yhteyspistettä ja jos tarvitaan, minkä tahon tulisi hoitaa tehtävä?

-

5.2. Tarkemmat pykäläkohtaiset kannat TekL 16 g - 16 j sekä 64 d §:stä

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla (TekL 16 g §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa (TekL 16 h)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

c. Kielto-oikeuden käyttäminen (TekL 16 i §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti (TekL 16 j §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

6. Kysymyksiä sopimuslissensijärjestelmästä (TekL 26 §, DSM-direktiivin 12 artikla)

a. DSM-direktiivin 12 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää vaikutukseltaan laajennetusta kollektiivisesta lissensioinnista. Suomessa hyödynnettäisiin tämä kansallinen liikkumavara säilyttämällä tekijänoikeuslain 26 §:ssä säädetty sopimuslissensijärjestelmä. Pykälää ehdotetaan kuitenkin direktiivin perusteella tarkennettavaksi. Samassa yhteydessä tehtäisiin eräitä teknisiä ja rakenteellisia muutoksia pykälään. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. DSM-direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a-alakohdassa edellytetään yhteishallinnointiorganisaation olevan valtuutustensa perusteella riittävän edustava lissensin kohteena olevien teosten oikeudenhaltijoiden ja oikeuksien suhteen. Miten riittävä edustavuus varmistetaan, ja miten sitä tulisi arvioida sopimuslissensioorganisaation hyväksymisen yhteydessä?

-

c. Olennaisimmat muutokset 26 §:ssä koskisivat direktiivin 12 artiklan mukaista velvoitetta tiedottaa tekijöille sopimuslissensseistä, tekijän oikeudesta hakea korvausta sekä kielto-oikeuden käyttämisestä. Ehdotus perustuu siihen, että yhteishallinnointiorganisaatiot itse esittävät suunnitelman siitä, miten tekijöille (ja erityisesti ns. ”ulkopuolisille tekijöille”) tiedotetaan direktiivin edellyttämistä asioita. Näin tarvittavat toimenpiteet pysyisivät oikeasuhtaisina tekijöiden etua ajatellen. Onko tämä lähtökohta perusteltu, vai tulisiko tiedottamisesta säätää tarkemmin laissa ns. ”ulkopuolisten tekijöiden” oikeuksien turvaamiseksi? Jos pitäisi säätää tarkemmin, mitä velvoitteita tulisi asettaa?

-

7.1. Alkuperäinen lähetystoiminta

Pykäliin ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää nykyisiä, varsin vaikeaselkoisina pidettyjä säännöksiä. Lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiiviä siten, että 25 f §:ssä alkuperäiseen lähetystoimintaan rinnastettaisiin lähettäjäyritysten verkko-oheispalvelut (esim. YLE Arena) ja 64 b §:ään tehtävällä muutoksella varmistettaisiin, että alkuperäiseen lähetystoimintaan hankitut oikeudet kattavat myös radiolähetysten sekä television uutis- ja ajankohtaisohjelmien lähettämisen EU:n alueella, ellei toisin ole sovittu. Verkkolähetysdirektiivin 8 artiklan säännökset, jotka koskevat oikeuksien hankkimista silloin, kun lähettäjäyritys ei oman toimintansa puitteissa itse lainkaan lähetä lähetystä, vaan sen tekee jakelijayritys, ehdotetaan sisällytettäväksi alkuperäistä lähetystoimintaa koskevaan 25 f §:ään. Direktiivi mahdollistaa sen, että tällaisissa tapauksissa voidaan nojautua samankaltaiseen lisensointimalliin kuin edelleenlähetysten yhteydessä. Valmistelussa on arvioitu, että Suomessa ei esiinny direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja tilanteita, eikä siten ole pidetty tarpeellisena käyttää hyväksi direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta, että tarvittavia oikeuksia voitaisiin hankkia pakollista kollektiivista hallinnointia koskevan sääntelyn perusteella yhteishallinnointiorganisaatiolta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

- Oheispalveluista tulee säätää verkkolähetysdirektiivin mukaisesti.
- Oheispalveluita ei voida rinnastaa direktiivin vastaisesti lähetystoimintaan.
- Edelleen lähettämistä ei tule rinnastaa alkuperäiseen lähettämiseen luonnoksessa esitetyllä tavalla.

Hallituksen esitysluonnoksen virheellisistä lähtökohdista oheispalveluista säädettäessä.

Hallituksen esitysluonnoksen lähtökohdat oheispalvelujen osalta ovat virheellisiä ja verkkolähetysdirektiivin vastaisia. Tämän vuoksi ehdotettavat muutokset oheispalveluihin liittyen pykäliin 25 f, 25 h ja 64 ovat kestäättömiä.

Esitysluonnoksessa sekoitetaan keskenään eri lähetystoiminnan muotoja ja lähettäjäyritysten oheispalvelut, sekä säädetään oheispalvelujen luonteesta räikeästi direktiivin vastaisesti. Lähetystoimintaan ja oheispalveluihin liittyvät oikeudetkin ovat hyvin erilaiset. Tämä johtaa sekavaan ja vaikeasti ymmärrettävään sääntelyyn, joka on direktiivin vastainen ja loukkaa äänitteiden tuottajien tekijänoikeuslain mukaisia yksinoikeuksia ja olisi erittäin vahingollista oikeudenhaltijoille.

Verkkolähetysdirektiivin johdantolauseessa 9 todetaan yksiselitteisesti, että alkuperämaan periaatteen soveltaminen tulee rajoittaa yksinomaan verkossa tarjottaviin oheispalveluihin: ”Alkuperämaan periaatetta olisi sovellettava yksinomaan oikeudenhaltijoiden tai oikeudenhaltijoita edustavien tahojen, kuten yhteishallinnointiorganisaatioiden ja lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden väliseen suhteeseen ja vain verkossa tarjottavan oheispalvelun tarjoamista,

saamista tai käyttöä varten. Alkuperämaan periaatetta ei pitäisi soveltaa mihinkään myöhempään teosten tai muun suojatun aineiston langalliseen tai langattomaan yleisölle välittämiseen tai mihinkään myöhempään teosten tai muun suojatun aineiston langalliseen tai langattomaan yleisön saataviin saattamiseen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana, tai mihinkään myöhempään kappaleen valmistamiseen verkossa tarjottavaan oheispalveluun sisältyvästä teoksesta tai muusta suojatusta aineistosta.” Tämä soveltamisohje on jätetty huomioimatta hallituksen esitysluonnoksessa 25 f, 25 h ja 64 b § muodostamassa kokonaisuudessa lähettäjäyriyten oheispalveluiden osalta.

Luonnoksessa todetaan oheispalveluista, että ”Kyseiset palvelut on kuitenkin erikseen syytä mainita laissa lähettämisen yhteydessä, sillä tekijänoikeudessa on perinteisesti katsottu, että ohjelman saattaminen yleisön saataville siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana (on demand), ei ole ohjelman lähettämistä yleisölle. Direktiivillä mahdollistetaan kuitenkin se, että lähettäjäyriykset voivat hankkia oikeudet myös on demand -pohjaisesti tarjottaviin palveluihin samalla tavalla kuin tavanomaiseen lähetystoimintaan. Ehdotetun 4 momentin muutokset perustuvat verkkolähetydirektiivin 3 artiklan 1 kohtaan (He luonnos, s. 85).”

Kyseisen rinnastuksen tekeminen ja sen perusteleminen verkkolähetydirektiivin 3 artiklan 1 kohdalla osoittaa havainnollisesti sen, miten perustavanlaatuisesti kyseistä artiklaa on tulkittu väärin. Tällaista oheispalvelujen rinnastusta lähetystoimintaan ei voida tekijänoikeuslain systematiikkaa rikkomatta tehdä, eikä verkkolähetydirektiivin 3 artiklan 1 kohta anna rinnastuksen tekemiselle tukea.

Verkkolähetydirektiivin 3 artikla koskee alkuperämaaperiaatteen soveltamista verkossa tarjottaviin oheispalveluihin. Oheispalvelulla tarkoitetaan lähetystoimintaa harjoittavan tahon palvelua, jossa on tarjolla televisio- tai radio-ohjelmia suorina lähetyksinä, suorien lähetysten on demand jälkilähetyksiä sekä näiden lähetysten oheismateriaalia. Artikla ei koske lähetystoimintaa kokonaisuudessaan, ja siten alkuperämaaperiaatetta sovelletaan vain lähettäjäyhtiöiden oheispalveluissa oleviin tiettyihin sisältöihin.

Verkkolähetydirektiivin johdantolauseessa 10 todetaan muun muassa seuraavaa niistä syistä, miksi alkuperämaan periaate on rajattu koskemaan vain tiettyjä ohjelmatyyppejä: ”Kun otetaan huomioon, että tiettyjen audiovisuaalisten teosten rahoitus- ja lisensiointimekanismit perustuvat usein alueelliseen yksinoikeuslisensiointiin, tässä direktiivissä säädetyin alkuperämaan periaatteen soveltaminen on televisio-ohjelmien osalta syytä rajoittaa tiettyihin ohjelmatyyppeihin. Näihin ohjelmatyyppeihin olisi kuuluttava uutis- ja ajankohtaisohjelmat sekä lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden kokonaan rahoittamat omat tuotannot, mukaan lukien tapaukset, joissa lähetystoimintaa harjoittavan organisaation omiin tuotantoihinsa käyttämät varat ovat peräisin julkisista varoista. Tässä direktiivissä lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden omien tuotantojen olisi katsottava tarkoittavan lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden omia resurssejaan käyttäen toteuttamia tuotantoja, pois lukien tuotannot, jotka lähetystoimintaa

harjoittavat organisaatiot tilaavat lähetystoimintaa harjoittavista organisaatioista riippumattomilta tuottajilta, ja yhteistuotannot.”

Verkkolähetyksdirektiivin 3 artiklan 1 momentilla ei siten mahdollisteta sitä, että lähettäjäyritykset voivat yleisesti hankkia oikeudet myös on demand -pohjaisesti tarjottaviin palveluihin samalla tavalla kuin tavanomaiseen lähetystoimintaan. Kyseisellä artiklalla helpotetaan tiettyjen sisältöjen rajat ylittävää käyttöä luomalla oikeudellinen illuusio, jonka mukaan muissa jäsenvaltioissa tapahtuva käyttö tapahtuisi lähettäjäyrityksen kotimaassa.

Ehdotettu sääntely oheispalvelujen suhteen vahingoittaisi merkittävästi olemassa olevaa lisensointimarkkinaa. Oheispalveluiden edelleen lähettämisen mahdollistamista perustellaan kansallisilla muutostarpeilla sivulla 31 seuraavasti: ”Edelleen lähettämiseen liittyy myös kansallisia muutostarpeita. Nykyinen tekijänoikeuslaki ei mahdollista sitä, että alkuperäisen lähetystoiminnan harjoittajan tarjoamat verkko-oheispalvelut voitaisiin lähettää edelleen. Tämä on toisinaan tarpeen siksi, että kyseisiin palveluihin kohdistuu maarajoituksia. Maarajoitukset liittyvät siihen, että lähetystoiminnan harjoittajat ovat hankkineet ainoastaan maantieteellisesti rajoitettuja oikeuksia ja näin ollen lähetystoiminnan harjoittajat ovat velvollisia rajoittamaan yleisön pääsy ohjelmiin. Kyseisiä maarajoituksia voidaan sinänsä ohittaa VPN-palvelujen avulla, mutta tällöin eivät tekijänoikeuden haltijat kuitenkaan saa käytöstä asianmukaisia korvauksia. Asiasta aiheutuu ongelmia erityisesti Ahvenanmaalla, jolla on läheiset kulttuuriset ja kielelliset suhteet Ruotsiin. Ahvenanmaalla voidaan edelleen lähettää Ruotsin television (SVT) lähetyksiä, mutta tällä hetkellä sopimuslisenassin turvin ei ole mahdollista sopia SVT:n verkko-oheispalveluiden (SVT Play) edelleen lähettamisestä Ahvenanmaalla.”

Ehdotettavan muutoksen vaikutuksia luoviin aloihin arvioidaan hyvin lyhyesti sivulla 44 seuraavasti: ”Kun edelleen lähettämistä koskevat mahdollisuudet näin ollen jossain määrin paranevat, voidaan tämän arvioida tarjoavan edellytykset uudelle liiketoiminnalle ja lisääntyville tuloille yhteishallinnointiorganisaatioille ja sitä kautta parantavan luovien alojen ammattilaisten ja yritysten taloudellista asemaa.” Musiikkituottajien näkemyksen mukaan ehdotettavan sääntelyn vaikutus oikeudenhaltijoiden asemaan olisi erittäin haitallinen, se olisi vastoin äänitteiden tuottajien tekijänoikeuslain mukaisia yksinoikeuksia ja loukkaisi tuottajien omistusoikeutta ja mahdollisuutta määrätä äänitteiden käytöstä ja niiden ehdoista.

Luonnoksessa esille tuotu logiikka perustella kansallista muutostarvetta estojen teknisen kiertämisen mahdollisuudella on täysin kestävä. Lisäksi muutostarpeen perusteluissa sivuutetaan verkkolähetyksdirektiivin 3 artiklan mukaisen alkuperämaan periaate, jonka tarkoitus on helpottaa tiettyjen sisältöjen oikeuksien hankkimista verkossa tarjottavien oheispalvelujen tarjoamiseksi maiden rajojen yli.

Lähettäjäyhtiöt hankkivat sisältöjen käyttöoikeuksia tavallisesti rajatulle maantieteelliselle alueelle. Tämä on alalla normaali kauppatapa ja lisensointimarkkinat ovat muodostuneet sen mukaisiksi.

Verkkolähetysdirektiivin alkuperämaan periaatteella laajennetaan hankittujen oikeuksien alaa kattamaan kaikki jäsenvaltiot tiettyjen sisältöjen osalta.

Verkossa tarjottavien sisältöpalvelujen käyttö on viime vuosina lisääntynyt voimakkaasti ja voidaan olettaa, että tulevaisuudessa tekijänoikeudella suojattujen sisältöjen kuluttaminen tulee painottumaan entistä enemmän verkossa tarjottaviin palveluihin. Ehdotettavalla sääntelyllä rajoitettaisiin oikeudenhaltijoiden sopimusvapautta käytännössä poistamalla täysin mahdollisuus lisensoida tältä osin sisältöjä ensisijaisella markkinalla.

Hallituksen esitysluonnoksessa vaikutusten arviointi on täysin riittämätön. Kyseessä olisi erittäin suuri muutos lisensointimarkkinan eri alueilla. Arviossa ei oteta kantaa ehdotetun sääntelyn vaikutuksiin olemassa olevaan lisensointimarkkinaan eikä edes mainita mahdollisista vaikutuksista oheispalvelujen kanssa samalla markkinalla toimiviin palveluihin. Esimerkiksi Netflix ja Elisa Viihde tyyppiset palvelut voisivat saada kilpailijoita, joiden lisensointi hoidettaisiin edelleen lähettämisenä vallitsevan käytännön vastaisesti.

Miten hallituksen esitysluonnoksen ongelma oheispalvelujen osalta olisi ratkaistavissa. Tekijäoikeuslain yksi ongelma on, että lakitekstiä lukemalla on vaikeaa määrittää eri lähetysmuotojen rajat. Lainmuutoksen lähtökohta tulee olla, että rajat selvennetään. Esitysluonnos vie vallitsevaa tilannetta merkittävästi epäselvempään suuntaan ja aiheuttaa oikeudellista epävarmuutta.

Lähettäjäyritysten oheispalveluja koskeva ongelma hallituksen esitysluonnoksessa olisi korjattavissa säätämällä oheispalveluista omassa pykälässään ja verkkolähetysdirektiivin mukaisesti sekoittamatta oheispalveluja alkuperäiseen tai edelleen lähettämiseen.

Oheispalveluja ei voida rinnastaa alkuperäiseen tai edelleen lähettämiseen luonnoksessa esitetyllä tavalla, sillä teosten välittäminen yleisölle on demand ei käsitteellisesti kuulu lähetystoiminnan alaan eikä sitä ole siihen mahdollista sisällyttää. Lähetystoiminta ei kata sisältöjen tarjoamista on demand.

Verkkolähetysdirektiivin 3 artiklaa mukaillen oheispalveluja koskeva pykälä voisi olla seuraavanlainen:

”Sopimus, joka koskee teosten tai muun suojatun aineiston yleisölle välittämistä ja sen nimenomaisesti edellyttämää kappaleiden valmistamista lähettäjäyrityksen toimesta tai sen valvonnassa ja vastuulla verkossa tarjottavissa oheispalveluissa, käsittää teosten tai muun suojatun aineiston käytön osana oheispalveluun sisältyvää alkuperäistä sisältökokonaisuutta Euroopan unionin alueella, ellei toisin ole sovittu.

Verkossa tarjottavilla oheispalveluilla tarkoitetaan lähettäjäyrityksen toimesta tai sen valvonnassa ja vastuulla tarjottavia palveluja, joissa yleisöllä on verkossa pääsy muuttamattomaan televisio- tai radiolähetykseen samanaikaisesti lähetyksen kanssa sekä lähettäjäyrityksen valvonnassa ja vastuulla

tarjottavia palveluja, joissa yleisöllä on pääsy televisio- ja radio-ohjelmiin määrätyksi ajaksi siitä, kun lähettäjäyritys on ne lähettänyt televisiossa tai radiossa. Lisäksi oheispalveluihin kuuluvat ne lähettäjäyrityksen valvonnassa ja vastuulla tarjottavat palvelut, joilla annetaan pääsy lähetyksiä monipuolistaviin tai muulla tavalla käsitteleviin oheisaineistoihin, kuten esikatselu, syvällisempi käsittely, täydentäminen tai kommentointi.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan radio-ohjelmiin ja ainoastaan sellaisiin televisio-ohjelmiin, jotka ovat uutis- ja ajankohtaisohjelmia tai lähettäjäyrityksen kokonaan rahoittamia omia tuotantoja.

Mitä 1 momentissa säädetään ei sovelleta urheilutapahtumien tai niihin sisältyvien teosten tai muun suojatun aineiston yleisölle välittämiseen televisiolähetyksissä.”

Verkossa tarjottavat oheispalvelut on tarpeellista määritellä lakitekstissä perustelujen sijaan. Alkuperämaan periaatteen soveltamisen rajojen tulisi ilmetä lakitekstistä ja oheispalvelun määrittely on tärkeä osa rajojen määrittelyä.

Edelleen lähettämistä ei tule rinnastaa alkuperäiseen lähettämiseen. Luonnoksen mukainen sääntely käytännössä hävittäisi kotimaisten televisio-ohjelmien edelleen lähettämisen tilanteissa, joissa alkuperäistä televisiolähetystä lähetetään maanpäällisessä verkossa, määrittelemällä edelleen lähettämisen alkuperäiseksi lähettämiseksi.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan nykyisen 4 momentin poistamista, koska se voi aiheuttaa sekaannusta. Poistettavaksi ehdotetussa momentissa säädetään, että ”Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta radio- tai televisiolähetykseen sisältyvän teoksen edelleen lähettämiseen samanaikaisesti alkuperäisen lähetyksen kanssa lähetystä muuttamatta.” Kyseinen 4 momentti tulee ehdottomasti säilyttää, sillä se selventää lähetyksmuotojen rajapintaa.

Luonnoksen mukainen uusi 4 momentti on seuraavanlainen: ”Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös muussa kuin maanpäällisessä verkossa tapahtuvaan lähetykseen, jos lähetys tapahtuu samanaikaisesti kuin saman lähettäjäyrityksen lähetys maanpäällisessä verkossa, sekä teoksen saattamiseen yleisön saataviin lähettäjäyrityksen

oheispalvelussa.”

Uutta 4 momenttia perustellaan teknologianeutraaliudella, mutta tosiasiaassa uusi muotoilu toisi 25 f § 1 momentin soveltamisalaan, eli alkuperäisen lähettämisen piiriin, myös muiden kuin lähettäjäyhtiön samanaikaiset lähetykset, jotka ovat edelleen lähettämistä. Tämä poistaisi oikeudenhaltijoilta yhden lisensoitavan lähteen ja olisi ristiriidassa Bernin sopimuksen (SopS 78/1986), SatCab direktiivin (93/83/EYT) ja nyt implementoitavan verkkolähetysdirektiivin kanssa.

Edelleen lähettäminen on samanaikaista ja muuttamatonta, muun kuin alkuperäisen lähettäjäyrityksen harjoittamaa lähetyksiin sisältyvien teosten yleisölle välittämistä. Määrittelyn kannalta sillä ei ole merkitystä sillä, lähettääkö alkuperäinen lähettäjäyritys lähetyksiä

maanpäällisessä verkossa vai ei. Tekijänoikeudellisesti relevanttia edelleen lähettämistä voi tapahtua samaan aikaan kun alkuperäistä lähetystä lähetetään maanpäällisessä verkossa. Maanpäällisen lähettämisen kanssa samanaikaista lähettämistä ei voida määritellä kansallisesti alkuperäiseksi lähettämiseksi hallituksen esitysluonnoksessa esitetyllä tavalla.

Siirtymäsäännökset. Verkkolähetysdirektiivin siirtymäsäännös tulee ottaa huomioon hallituksen esityksessä. Direktiivin 11 artiklan mukaan: ”Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien käyttöä koskeviin sopimuksiin, jotka koskevat verkossa tarjottavan oheispalvelun aikana tapahtuvan teoksen tai muun suojatun aineiston langallista tai langatonta yleisölle välittämistä ja teoksen tai muun suojatun aineiston langallista tai langatonta yleisön saataviin saattamista siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana, sekä verkossa tarjottavan kyseisen palvelun tarjoamisen, saamisen tai käytön edellytyksenä olevaa kappaleen valmistamista, jotka ovat voimassa 7 päivänä kesäkuuta 2021, sovelletaan 3 artiklaa 7 päivästä kesäkuuta 2023, jos ne raukeavat kyseisen päivämäärän jälkeen.

Edellä olevan 8 artiklan soveltamisalaan kuuluvaan yleisölle välittämiseen saatuihin lupiin, jotka ovat voimassa 7 päivänä kesäkuuta 2021, sovelletaan 8 artiklaa 7 päivästä kesäkuuta 2025, jos ne raukeavat kyseisen päivämäärän jälkeen.”

7.2. Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen

Tekijänoikeuslain 25 h §:ssä säädetään radio- ja televisiolähetysten samanaikaisesta ja muuttamattomasta edelleenlähettämisestä. Säännöksillä virtaviivaistetaan lisensiointimarkkinoiden toimintaa tilanteessa, jossa oikeuksien hankkiminen voisi muuten olla haastavaa. Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiivin säännökset ja selkeytettäisiin edelleenlähettämistä koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että myös lähettäjäyritysten verkko-oheispalveluiden edelleen lähettäminen olisi mahdollista hankkimalla tarvittavat oikeudet yhteishallinnointiorganisaatiolta sekä edellyttäen, että myös lähettäjäyrityksen suostumus on saatu. Taustalla on se, että verkko-oheispalveluihin usein estetään pääsy asettamalla teknisiä esteitä, ns. maarajoituksia. Esimerkiksi Ruotsin SVT:n kanavien edelleenlähettämiseen on mahdollista hankkia oikeuksia keskitetysti, mutta tämä ei ole koskenut SVT:n verkko-oheispalveluita. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Tekniikkaneutraalisuus. Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan edelleen lähettämistä koskevan 25 h §:n osalta, että ”Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan verkkolähetysdirektiivin vaatimuksia, erityisesti sääntelyn tekniikkaneutraalisuuden osalta. Pykälää muutettaisiin myös sisällöllisesti sen varmistamiseksi, että edelleen lähettäminen voisi koskea myös 25 f §:ssä tarkoitetun oheispalvelun edelleen lähettämistä. Lisäksi pykälää yksinkertaistettaisiin ja selkeytettäisiin kielellisesti.”

Kannattamme sitä, että tekijänoikeuslain kirjojutustapaa edelleen lähettämisen osalta muutetaan teknologianeutraaliksi. Tämä onnistuisi yksinkertaisesti poistamalla tekijänoikeuslain 25 h § 2 momentista sana ”kaapeleitse”.

Oheispalvelut. Verkko-oheispalvelujen tarjoaminen ei ole edelleen lähettämistä, eikä sitä sellaiseksi voida säätää. Oheispalveluja ei voida aiemmin kohdassa 7.1 esitetyin perustein rinnastaa lähetystoimintaan eikä oheispalveluja tule voida edelleen lähettää.

Hallituksen esitysluonnoksen sivulla 86 todetaan, että ” Luvanvaraista edelleen lähettämistä olisi esimerkiksi se, että edelleen lähettäjä ylläpitää ja tarjoaa peilisivuston. Ehdotettu ratkaisu vastaisi Tanskan tekijänoikeuslain 35 §:n 5 momentin sääntelymallia.” Esitysluonnoksen tulkinta Tanskan tekijänoikeuslain 35 §:n 5 momentista on virheellinen – oheispalveluita ei voi Tanskan tekijänoikeuslain nojalla edelleen lähettää.

Muutoin oheispalvelujen edelleen lähettämisen osalta viittaamme kohtaan 7.1, jossa oheispalveluista säätämien ongelmia on käsitelty kokonaisuudessaan. Samaan oheispalveluista säätämisen kokonaisuuteen liittyy myös hallituksen esitysluonnoksen pykälä 64 b Maantieteelliset rajat ylittävä radio- tai televisiolähetys. 64 b § koskevat huomiot on esitetty lausunnon kohdassa 14 Muut yksityiskohdat, joista haluatte lausua.

Edelleen lähettämisen määritelmä. Edelleen lähettämisen käsite ei ole kansallisesti määriteltävissä, sillä sen tulee olla Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten ja direktiivien mukainen. Oheispalvelut eivät kuulu edelleen lähettämisen määritelmän piiriin, eikä niitä voida kansallisesti säätää käsitteellisesti edelleen lähettämiseksi.

Hallituksen esitysluonnoksen sivulla 30 on kerrassaan erikoinen kuvaus edelleen lähettämisen määritelmästä: ”Se, onko kysymys alkuperäisestä lähetyksestä vai lähetyksen edelleen lähettamisestä, ei siten määräydy sen mukaan, millä teknologialla lähetys tapahtuu. Ratkaisevaa on, kattavatko alkuperäistä lähetystoimintaa varten hankitut oikeudet jakelukanavan vai ei. Edelleen lähettämistä ei myöskään ole Suomessa pidetty mahdollisena ilman alkuperäistä lähetystä, jota voisi lähettää edelleen.”

Väite on perusteeton eikä pidä paikkaansa. Onko kyseessä edelleen lähettäminen vai ei määräytyy toiminnan luonteen perusteella. Edelleen lähettämisen määrittely ei liity mitenkään alkuperäistä lähetystoimintaa harjoittavan tahon sopimustoimintaan. Kyseinen kohta hallituksen esitysluonnoksen perusteluista tulee poistaa.

8.1. Tekijän korvausoikeus ja korvausten kohtuullistaminen

Esitys sisältää muutoksia tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden aseman parantamiseksi hyödyntämissopimuksissa. DSM-direktiivin 18 artiklassa säädetään yleisestä periaatteesta, jonka mukaan tekijä tai esittävä taiteilija on oikeutettu asianmukaiseen korvaukseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä, ja 20 artiklassa korvausta koskevan sopimusehdon sovittelusta muuttuneista olosuhteista johtuen. Voimassa olevan tekijänoikeuslain 29 §:ssä säädetään (direktiiviä laajemmin) kohtuuttoman sopimusehdon sovittelusta, ja pykälän perusteella on mahdollista kohtuullistaa niin alun perin kohtuutonta sopimusehtoa kuin reagoida muuttuneista olosuhteista johtuvaan kohtuullistamistarpeeseen. Näin ollen ehdotetaan vain huomioon otettavien kriteerien laajentamista vastaamaan paremmin direktiivissä lueteltuja arviointikriteerejä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.2. Tekijän oikeus selvitykseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä

Ehdotetun tekijänoikeuslain 30 §:n tarkoituksena on turvata tekijälle mahdollisuus saada tietoa teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä. Kysymys on uudesta, pakottavasta säännöksestä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Säännöksessä olisi syytä tarkentaa, että tiedot annetaan kerran vuodessa.

Perusteluissa tulisi vielä selkeämmin tuoda esiin se, että selvityksen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä antaa aina ensisijaisesti lisenssinsaaja. Vain siinä tapauksessa, että selvitystä ei jostakin syystä olisi saatavilla lisenssinsaajalta, tekijä voisi kääntyä alilicenssinsaajan puoleen.

8.3. Tekijän oikeus perua oikeudenluovutus

Ehdotetussa 31 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta perua oikeudenluovutus, mikäli teosta ei ole hyödynnetty laissa säädetyssä ajassa. Kysymys on pakottavasta säännöksestä, mistä johtuen nykyiset tahdonvaltaiset, teostyyppikohtaiset säännökset poistettaisiin tekijänoikeuslaista. Ainoana poikkeuksena olisivat elokuvateoksia koskevat säännökset, jotka säilyisivät ennallaan, mutta muuttuisivat pakottaviksi. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Luonnoksen 31 §:n liittyen ehdotetaan säädettäväksi luonnoksen 27 §, että tekijän peruutusosoikeudesta ei voitaisi sopia toisin tekijän vahingoksi. Kyseinen 27 § oleva viittaus 31 § tulee poistaa ja osapuolilla tulee olla mahdollisuus sopia sopimusvapauden mukaisesti asiasta. Tämä siksi, että direktiivin 23 artiklan yhteiset säännökset 1 kohta ei sisällä nimenomaisesti viittausta peruuttamisoikeutta koskevaan artiklaan 22.

On perusteltua ja tärkeää, että peruuttamisoikeus koskee vain niitä tilanteita, joissa teosta ei ole laisinkaan hyödynnetty. Tämä vastaa direktiivin sanamuotoa ja tarkoitusta.

8.4. Kustannussopimuksia koskevasta erityissäätelystä

Ehdotetussa 35 – 37 §:ssä säädettäisiin kustannussopimuksista. Säännöksiä on muutettu tavoitteena modernisoida voimassa olevia kustannussopimuksiin liittyviä säännöksiä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.5. Tekijän oikeus rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli

Ehdotetussa 38 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.6. Esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain 45 §:ää siten, että kuvatallenteelle tallennetun esityksen tekijänoikeudellinen suoja laajenisi vastaamaan lähtökohtaisesti äänitallenteelle tallennetun esityksen oikeuksia. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Esitys ei perustu direktiiviin ja on tuotu nyt luonnokseen ilman minkäänlaista aiempaa sidosryhmäkeskustelua ja tarkempaa vaikutusarviointia.

8.7. Tekijänoikeuksista vapaista (public domain) teoksista otetut valokuvat (TekL 49 a §, DSM-direktiivin 14 artikla)

Valokuvaajan lähioikeutta ehdotetaan kavennettavaksi siten, että valokuva teoksesta, jonka suoja-aika on päättynyt, ei tulisi valokuvaajan lähioikeussuojan piiriin. Tavoitteena on varmistaa, että toisella suojamuodolla ei voida estää tekijänoikeudesta vapaiden (public domain) teosten käyttämistä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

9.1. "Lyhyet otteet"

DSM-direktiivin 15 artiklan mukaisesta lehtikustantajan lähioikeudesta säädettäisiin tekijänoikeuslain 50 §:ssä. Uudella lähioikeudella suojattaisiin lehtikustantajan oikeutta määrätä lehtijulkaisun saattamisesta yleisön saataviin tietoverkoissa tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajan toimesta. Direktiivissä suojan kohde jää jokseenkin avoimeksi, ja suojan kohde on rekonstruoitu siten, että se mahdollisimman hyvin kattaisi sellaiset käyttömuodot (käyttö uutisiseuranta- ja uutiskoostepalveluissa), joita direktiivissä on tavoiteltu. Eräänä haasteena on kysymys siitä, miten tulisi suhtautua direktiivin säännökseen, jonka mukaan suojan piiriin eivät kuulu ”erittäin lyhyet otteet tai yksittäiset sanat”. Direktiivissä ei määritellä tarkkaa rajaa sille, minkälaiset otteet ovat sallittuja, eikä sellaista aseteta myöskään 50 §:ssä. Sen sijaan säännöksessä lähtökohtana on, että myös epäolennaisten otteiden toistuva käyttö voi loukata tekijänoikeutta, ja sen perusteella on ehdotettu sanamuotoa, joka vastaa nykyistä tietokantasuojaa (tietokantadirektiivissä on vastaavanlainen konstruktio, eli myös tietokannan epäolennaisten osien toistuva käyttö voi kuulua yksinoikeuden piiriin). Valmistelun aikana työpajoissa toivottiin, että ainakin otsikko olisi laissa säädetty ”vapaaksi”. Jos pidätte tarpeellisena, että laissa säädetään tietty sana- tai merkkimäärä, jonka käyttö olisi aina sallittua, niin minkä pituinen sana- tai merkkimäärän tulisi olla? Miten vastaavasti määriteltäisiin muiden suojan kohteiden (esim. valokuva tai audiovisuaalinen aineisto) osalta sallitun käytön määrä?

9.2. Lehden toisintaminen toisessa sanoma- tai aikakauslehdessä (voimassa oleva TekL 23 §)

Valmistelussa on arvioitu, että voimassa olevan TekL 23 §:n säilyttäminen ei ole mahdollista, sillä siinä on olennaisesti kysymys sanoma- tai aikakauslehden kilpailijan (toisen sanoma- tai aikakauslehden taholta, joka on samalla myös tietoyhteiskunnan palvelu) oikeudesta toisintaa sanoma- tai aikakauslehdessä julkaistu artikkeli, joka lienee lähtökohtaisesti laajempi kuin ”erittäin lyhyt ote tai yksittäiset sanat”. Yhdyttekö tähän arvioon? Jos ette, millä perusteella tulisi katsoa, että kilpaileva sanoma- tai aikakauslehti ei käytä hyväkseen sanoma- tai aikakauslehden tekemiä investointeja sisällöntuotantoon, jonka johdosta uutisartikkelin toisintaminen olisi sallittua suoraan lain nojalla, kun sen sijaan vastaavan pituisen otteen käyttäminen esimerkiksi uutiskooste- tai uutisiseurantapalvelussa olisi kiellettyä?

9.3. Internetin hakupalvelut

Direktiivin 15 artiklassa tai sen esitöissä ei ole mainintaa siitä, että sanoma- ja aikakauslehden lähioikeudella olisi vaikutusta internetin hakupalveluihin (esim. Google hakupalvelu, Bing, Ecosia ym). Lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että direktiivillä ei ole tarkoitettu olevan vaikutusta hakupalveluiden

toimintaan ja että direktiivissä olevaa viittausta siihen, että linkittäminen ei kuulu yksinoikeuden piiriin, voidaan tulkita samansuuntaisesti. Toisaalta direktiivissä ei nimenomaisesti myöskään suljeta pois tämänkaltaisia tietoyhteiskuntapalveluiden tarjoajia yksinoikeuden soveltamisalasta. Onko sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuojan yhteydessä tarpeen ottaa kantaa hakupalveluiden toimintaan? Jos on, miten asiaan tulisi ottaa kantaa esityksessä?

9.4. Tekijöiden osuus lehtikustantajan saamista korvauksista

Ehdotuksen (ja DSM-direktiivin) mukaan tekijällä on oikeus asianmukaiseen osuuteen lehtikustantajan saamista korvauksesta. Tulisiko tekijöiden osuutta määritellä tarkemmin laissa? Jos katsotte, että tekijöiden osuus korvauksesta tulee määritellä, tulisiko sen olla prosenttiosuus vai jotain muuta? Minkä suuruinen osuus?

9.5. Tarve sopimulisenssisäännökselle tekijöiden korvausosuuden hoitamiseksi

Sanoma- ja aikakauslehdet sisältävät suuren määrän eri aineistoja. Jotta lehtikustantajat välttyisivät neuvottelemasta kunkin tekijänoikeuden haltijan kanssa erikseen asianmukaisista korvauksista, voi olla molemmille osapuolille helpompaa, että asia hoidettaisiin sopimulisenssisäännöksellä joka mahdollistaisi sen, että lehtikustantaja voisi neuvotella yhteishallinnointiorganisaation kanssa keskitetysti korvausosuudesta ja korvaukset tilitettäisiin organisaation kautta tekijänoikeuden haltijoille. Pitäisikö lakiehdotukseen lisätä asiaa koskeva sopimulisenssisäännös? Voitte halutessanne perustella kantaanne lyhyesti vastauksenne yhteydessä.

Jos yllä oleva vastauskenttä loppui kesken, voitte jatkaa tässä.

9.6. Sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuoja - arvio ehdotetusta TekL 50 §:stä kokonaisuudessaan

Arvioikaa nyt ratkaisua kokonaisuudessaan. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja tai muutosehdotuksia

10.1. Onko ratkaisussa riittävästi huomioitu eri perusoikeuksien välistä tasapainoa?

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien vastuusta säädettäisiin tekijänoikeuslain uudessa 6 a luvussa. Sen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, joka aiheutuu siitä, että sisällön tuottaja (direktiivissä käytetään ilmaisua ”käyttäjä”) on tallentanut palveluun aineistoa, joka loukkaa tekijänoikeutta. Palvelun tarjoaja ei kuitenkaan olisi vastuussa tekijänoikeuden

loukkauksesta, jos palvelun tarjoaja on ryhtynyt asianmukaisiin ja oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin luvan hankkimiseksi tekijältä tai estänyt tekijän tai tämän puolesta toimivan pyynnöstä pääsyn tekijänoikeutta loukkaavaan aineistoon. Direktiivin mukaisilla säännöksillä vahvistetaan tekijänoikeuden toimeenpanoa verkkosisällönjakopalveluissa ja tekijän mahdollisuutta määrätä teoksestaan. Direktiivin vaatimusten mukaisesti säädettäisiin siitä, miten tulisi välttää sitä, että estetään pääsy tekijänoikeutta loukkaamattomaan aineistoon, sekä keinoista, joilla direktiivin vaatimusten mukaisesti parannetaan sisällön tuottajien oikeusturvaa. Direktiivin sääntely on hyvin perusoikeusherkkää ja direktiivin toimeenpanossa on otettava huomioon tekijöiden omistusoikeus, palvelun tarjoajien elinkeinovapaus ja sisällön tuottajien sananvapaus. Direktiivin toimeenpanossa on pyritty perusoikeusmyönteiseen ja eri perusoikeuksien välistä tasapainoa huomioivaan täytäntöönpanoon. Onko tässä tavoitteessa onnistuttu yleisellä tasolla? Ellei, millä perusteella katsotte, että ehdotettu sääntely on perusoikeuksien vastainen?

Ei

Tässä voitte perustella tarkemmin. Perustelkaa mielellään viittaamalla siihen perustuslakivaliokunnan, EU-tuomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun, johon tukeudutte. Kertokaa myös, miten esitystä tulee mielestänne korjata, ja perustelkaa muutosehdotukset perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

Luonnoksessa tuodaan sinällään asianmukaisesti tietoon eri perusoikeuksia koskevia perustuslakivaliokunnan kannanottoja sekä Euroopan unionin tuomioistuinratkaisuja. Sen sijaan itse eri perusoikeuksien tarkempi, keskinäinen punninta uupuu lähes täysin. Luonnoksessa painotetaan vahvasti verkkosisällönjakopalveluiden elinkeinovapautta sekä käyttäjien sananvapauden turvaamista, mikä heijastuu erityisesti luonnoksen vastuusetelmien, oikeussuojakeinojen ja arviointikynnysten muotoilussa.

Perusoikeuksien välisen tasapainon vaatimus perustellaan johdantokappaleessa 70: ”Käyttäjien olisi sallittava ladata palveluun ja asettaa saataviin sisältöä, jonka käyttäjät ovat luoneet lainausta, arvostelua, selostusta, karikatyyriä, parodiaa tai pastissia koskevia erityistarkoituksia varten. Tämä on erityisen tärkeää, jotta voidaan löytää tasapaino Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jäljempänä ’perusoikeuskirja’, määrättyjen perusoikeuksien, erityisesti sananvapaus ja taiteen vapaus, ja omistusoikeuden, mukaan lukien teollis- ja tekijänoikeudet, välillä.”

Direktiivissä on säädetty ne velvoitteet, jotka toteuttamalla perusoikeuksien välinen tasapaino saavutetaan, mukaan lukien käyttäjien sananvapauden toteutumisen varmistavat keinot. HE-luonnoksessa tämä tasapaino on haastettu ja otettu uudelleen arvioitavaksi. Luonnokseen sisältyvässä perusoikeudellisessa arvioinnissa erityisen huomioon kohteeksi on nostettu juuri käyttäjien (sisällön tuottajien) sananvapauden liittyvät kysymykset. Luonnoksessa on tehty direktiiviin perustumattomia linjauksia, jotka yhtäältä korostavat sisällön tuottajien asemaa (esim. s. 48: ”Ehdotettu sääntely johtaa nykytilanteeseen verrattuna siihen, että sisällön tuottajien oikeusturva paranee.”) ja toisaalta yliarvioivat tekijöiden aseman muuttumista sääntelyn seurauksena (esim. s. 135: ”Perusoikeuksien välisen tasapainon saavuttamiseksi on tällöin luotava takeet sille, ettei tekijänoikeuden haltijalle annettu valta-asema johda sisällön tuottajien sananvapauden kaventumiseen perusteetta.”). Direktiivi ei anna tukea tällaisille linjauksille eikä käsityksemme mukaan edes salli direktiivissä vakiinnutetun tasapainoasetelman horjuttamista tai painottamista uudelleen.

Direktiivi nimenomaisesti korostaa ja sen yksi päätavoite on palauttaa tasapaino lisensiointimarkkinoille säätämällä, että verkkosisällönjakopalveluiden toiminnassa on kyse yleisölle välittämisestä tai saataville saatattamisesta, mikä edellyttää asianmukaisia lupia oikeudenhaltijoilta.

Luonnoksen perusoikeuksia koskevassa pohdinnassa, jolla perustellaan direktiivin vastaista implementointia, jätetään huomioimatta se, että antaessaan direktiivin toimeenpanon jäsenvaltioiden tehtäväksi Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto ovat jo suorittaneet perusoikeuspunninnan Euroopan unionin perusoikeuskirjan näkökulmasta. Tämän punninnan pohjalta direktiivin 17 artiklaan ja johdantolauseisiin on säädetty tasapainon takaavat mekanismit.

Direktiivin johdantolauseen 84 mukaan ”Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon erityisesti perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet. Sen vuoksi tätä direktiiviä olisi tulkittava ja sovellettava näiden oikeuksien ja periaatteiden mukaisesti.”

EU-lainsäätävä on säätänyt direktiivissä eri osapuolten välisen tasapainon. DSM-direktiivissä säädetään erityisesti mekanismista sen varmistamiseksi, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat eivät 17 artiklan 7 kohdan mukaisesti estä tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevan poikkeuksen tai rajoituksen kattaman sisällön saatavuutta. Tämä toteutuu 17 artiklan 9 kohdassa säädetyn menettelyn mukaisesti, jonka ensimmäisessä kappaleessa säädetään, että ”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat ottavat käyttöön vaikuttavan ja nopean valitus- ja oikeussuojamekanismin, joka on niiden palvelujen käyttäjien saatavilla silloin, kun on kyse riidoista, jotka koskevat heidän palveluun lataamiensa teosten tai muun suojatun aineiston saannin estämistä tai niiden poistamista”

17 artiklan teksti itsessään sisältää sisäisen mekanismin poikkeuksia tai rajoituksia koskevien vaatimusten käsittelemiseksi. Lisäksi 17 artiklan 9 kohdassa todetaan, että oikeussuojamekanismin on oltava käytettävissä sen jälkeen, kun verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja on jo estänyt tai poistanut luvattoman sisällön. Tämän säännöksen asianmukaisen soveltamisen perusteella verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajan on analysoitava poikkeuksen tai rajoituksen soveltamista vasta sen jälkeen, kun käyttäjä on väittänyt, että sen sisältöön olisi sovellettava poikkeusta tai rajoitusta.

Tämän vuoksi on selvää, että 17 artiklan 7 kohta, jossa säädetään poikkeuksista ja rajoituksista, ja 17 artiklan 9 kohta, joka koskee oikeussuojamekanismia, ovat erottamattomasti sidoksissa toisiinsa. Direktiivin 17 artiklan 9 kohta toimii jälkikäteen korjaavana mekanismina, jolla tasapainotetaan erityisesti verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien, käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden oikeuksia.

Seikan vahvistaa DSM-direktiivin johdantolause 70, jonka mukaan käyttäjät voivat valitus- ja oikeussuojamekanismien kautta ”valittaa palveluun tekemiensä latausten suhteen toteutetuista toimista, erityisesti silloin, kun he voisivat olla oikeutettuja tekijänoikeutta koskevaan poikkeukseen tai rajoitukseen sellaisen palveluun latauksen osalta, johon pääsy on estetty tai joka on poistettu”. Johdantolauseen sanamuoto viittaa siihen, että käyttäjien valitukset koskevat sisältöä, joka on jo estetty tai poistettu 17 artiklan 4 kohdan c alakohdan mukaisesti.

10.2. Sananvapautta koskevien tekijänoikeuden rajoitusten vahvistaminen (uusi TekL 23 §)

Ehdotetussa uudessa 23 §:ssä säädettäisiin oikeudesta käyttää teosta toisessa teoksessa, eli tarkemmin sanottuna mahdollisuudesta käyttää teosta karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa sekä teoksen satunnaisesta sisällyttämisestä toiseen teokseen. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Direktiivin 17 artiklan 7-kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että käyttäjät voivat käyttää ladatessaan käyttäjälähtöisiä aineistoja sisällönjakopalveluihin teoksia

- a) lainauksissa, arvosteluissa, selostuksissa;
- b) karikatyyreissä, parodiassa tai pastississa

Luonnoksen 23 § 1 momentissa säädetään voimaan b) -kohdan edellyttämät uudet pakottavat rajoitukset.

Pykälän toisessa momentissa esitetään uutta rajoitusta, joka ei perustu DSM-direktiiviin. Luonnoksen mukaan "julkistetun teoksen satunnainen ja osittainen sisällyttäminen toiseen teokseen on sallittua edellyttäen, että sisällyttämisellä on teoksessa toisarvoinen merkitys."

Luonnoksessa uutta rajoitusta perustellaan luonnoksen sivuilla 17 ja 50 seuraavasti:

s. 17: "Lisäksi on selvää, että tietoyhteiskuntadirektiivin 5 artiklan 3 kohdan h- ja i-alakohtilla voi olla suuri käytännön merkitys ilmaisunvapauden toteuttamista ajatellen. H-alakohta sallii pysyvästi julkisille paikoille sijoitettujen teosten, kuten arkkitehtonisten teosten tai veistosten käytön, ja i-alakohta koskee teoksen tai muun aineiston satunnaista sisällyttämistä muuhun materiaaliin. Se, että kyseinen DSM-direktiivin 17 artiklan 7 kohdan a-alakohta otettiin lopulliseen direktiiviin trilogivaiheessa parlamentin vaatimuksesta, voi viitata siihen, että tarkoituksena on ollut taata kaikki ilmaisunvapauteen liittyvät tietoyhteiskuntadirektiivin rajoitukset."

s. 50: ”Sisällön tuottajan sananvapauden kannalta on merkityksellistä myös se, että DSM-direktiivin 17 artiklan edellyttämällä tavalla otettaisiin täysimääräisesti käyttöön tietoyhteiskuntadirektiivin mukaiset sanavapauteen liittyvät tekijänoikeuden rajoitukset, jotka sallivat mm. teosten käyttämistä parodiassa, karikatyyrissä tai pastississa, sekä teosten satunnainen sisällyttäminen toiseen teokseen.”

Perustelu ei vastaa direktiivin asettamaa velvoitetta, vaan laajentaa rajoitukset koskemaan täysimääräisesti tietoyhteiskuntadirektiivin sanavapauteen liittyviä tekijänoikeuden rajoituksia. Vastaavaa rajoitusta ei tietojemme mukaan ole esitetty tai säädetty voimaan missään muussa jäsenvaltiossa DSM-direktiivin kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä.

Luonnos ei sisällä laisinkaan vaikutusarviointia eikä tietoyhteiskuntadirektiivin edellyttämää kolmivaihetestiä. Tietoyhteiskuntadirektiivin (2001/29/EY) johdantolauseessa 44 ohjeistetaan jäsenvaltioita rajoitusten soveltamisesta seuraavasti: ”Tämän direktiivin mukaisia poikkeuksia ja rajoituksia olisi sovellettava kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Niitä ei saa soveltaa tavalla, joka haittaa oikeuden haltijan oikeutettuja etuja tai on ristiriidassa hänen teoksensa tai muun aineistonsa tavanomaisen hyödyntämisen kanssa. Jäsenvaltioiden säätäessä näistä poikkeuksista tai rajoituksista olisi erityisesti otettava huomioon lisääntynyt taloudellinen vaikutus, joka tällaisilla poikkeuksilla tai rajoituksilla voi olla uudessa sähköisessä ympäristössä. Tämän vuoksi tiettyjen poikkeusten tai rajoitusten soveltamisalan on ehkä oltava entistäkin rajoitetumpi silloin, kun kyse on tekijänoikeudella suojattujen teosten tai muun aineiston tietyistä uusista käyttötavoista.”

Tietoyhteiskuntadirektiivin säätämisen aikaan markkinoilla ei ollut nykyisen kaltaisia verkkosisällönjakopalveluita. Lainsäätäjä on kuitenkin tietoyhteiskuntadirektiiviä säätäessään nimenomaisesti huomionnut mahdollisen teknisen kehityksen ja teosten uudet käyttötavat sähköisessä ympäristössä ja antanut tulkintaohjeen, joka painottaa rajoituksen soveltamisalan entistäkin rajoitetumpaa tulkintaa nyt esillä olevan kaltaisen tapauksen yhteydessä.

Luonnos on jättänyt täysin huomioimatta EU-lainsäätäjän tulkintaohjeen. Tosiasiallisesti luonnoksen uudessa rajoituksessa on kyse merkittävästä rajoituksesta. Rajoitus vaikuttaisi negatiivisesti oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksiin määrittää, käytetäänkö heidän teoksiaan ja muuta suojattua aineistoaan ja millä edellytyksillä käyttö tapahtuu, sekä heidän mahdollisuuksiinsa saada tällaisesta käytöstä asianmukainen korvaus. Rajoitus estää lisensiointimarkkinoiden kehittymistä oikeudenhaltijoiden ja verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien välillä.

Oikeudenhaltijoilla on oltava direktiivin edellyttämä mahdollisuus lisensoida kyseinen käyttö. Direktiivin nimenomainen tavoite on edistää lisenssimarkkinoita, ei rajoittaa niitä.

DSM-direktiivin säätämisvaiheessa käytiin laajasti keskusteluja ja esillä oli myös käyttäjien vaatimuksia siitä, että käyttäjien hyväksi tulisi säätää käyttäjälähtöisten aineistojen yleisiä

rajoituksia. Mikäli näin olisi haluttu toimia, olisi EU-lainsäätäjät ottanut myös teosten satunnaisen käytön rajoituksen mukaan 17 artiklan 7 kohdassa säädettyihin pakollisiin rajoituksiin. Tähän ratkaisuun lainsäätäjät ei päätenyt, koska se olisi johtanut direktiivin tavoitteiden vastaiseen lopputulokseen ja direktiivissä säädetyn tasapainon järkkymiseen.

10.3. Pykäläkohtaiset huomiot uudesta 6a luvusta

a. TekL 55 a §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Jo kysymyksen asettelu on harhaanjohtava, koska siinä väitetään, että 55 a §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta.

Direktiivin systematiikan sivuuttaminen. Direktiivin 17 artiklan tavoitteena on korjata niin sanottu arvokuiluongelma. Tätä ongelman taustaa ja artiklan tavoitteita on kuvattu johdantolauseessa 61: ”Viime vuosina verkkosisältömarkkinoiden toiminta on monimutkaistunut. Verkkosisällönjakopalveluista, joissa tarjotaan pääsy suureen määrään käyttäjien verkkoon lataamaa tekijänoikeudella suojattua sisältöä, on tullut tärkeimpiä sisällön saatavuuden lähteitä verkossa. Verkkopalvelut ovat keino toteuttaa kulttuuriteosten ja luovien teosten laajempi saatavuus, ja ne tarjoavat kulttuurialalle ja luoville toimialoille runsaasti mahdollisuuksia uusien liiketoimintamallien kehittämiseen. Vaikka ne mahdollistavatkin sisällön monimuotoisen ja vaivattoman saannin, ne aiheuttavat kuitenkin myös haasteita silloin, kun tekijänoikeudella suojattua sisältöä ladataan niihin ilman oikeudenhaltijoiden ennakkolupaa. Oikeudellista epävarmuutta vallitsee siitä, osallistuvatko tällaiset palveluntarjoajat tekijänoikeuden kannalta merkityksellisiin tekoihin ja onko niiden saatava oikeudenhaltijoilta lupa käyttäjiensä palveluun lataamaan sisältöön, kun näillä ei ole asiaankuuluvia oikeuksia palveluun ladattuun sisältöön, sanotun kuitenkin rajoittamatta unionin oikeudessa säädettyjen poikkeusten ja rajoitusten soveltamista. Tämä epävarmuus vaikuttaa oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksiin määrittää, käytetäänkö heidän teoksiaan ja muuta suojattua aineistoaan ja millä edellytyksillä käyttö tapahtuu, sekä heidän mahdollisuuksiinsa saada tällaisesta käytöstä asianmukainen korvaus. Sen vuoksi on tärkeää edistää lisensointimarkkinoiden kehittymistä oikeudenhaltijoiden ja verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien välillä. Näiden lisensointisopimusten olisi oltava oikeudenmukaisia ja säilytettävä kohtuullinen tasapaino molempien osapuolten kannalta. Oikeudenhaltijoiden olisi saatava asianmukainen korvaus teostensa tai muun suojatun aineistonsa käytöstä. Koska näiden määräysten ei kuitenkaan saisi vaikuttaa sopimusvapauteen, oikeudenhaltijoita ei saisi velvoittaa antamaan valtuutusta tai tekemään lisensointisopimuksia.”

Direktiivin 17 artiklan 1 kohta säätää seuraavasti:

”Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien toteuttama suojatun sisällön käyttö

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja suorittaa tässä direktiivissä tarkoitetun yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen, kun se antaa yleisölle pääsyn käyttäjiensä palveluun lataamiin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon.

Verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajan on sen vuoksi saatava lupa direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuilta oikeudenhaltijoilta, esimerkiksi tekemällä lisensointisopimus, jotta se voi välittää teokset tai muun suojatun aineiston yleisölle tai saattaa ne yleisön saataviin.”

Direktiivin 17 artiklan 1 kohta asettaa jäsenvaltioille selväsanaisen veloitteen säätää siitä, että verkkosisällönjakopalveluiden toiminnassa on aina kyse tekijänoikeudellisesti merkityksellisestä toiminnasta; yleisölle välittämisestä tai yleisön saataviin saattamisesta. Tästä johtuen verkkosisällönjakopalveluiden on saatava toimintaan oikeudenhaltijoilta lupa.

Asia voidaan tiivistää seuraavasti: Verkkosisällönjakopalvelun harjoittaja saattaa teoksia ja muita suojan kohteita yleisön saataville, mikä synnyttää vastuun ja veloitteen hankkia asianmukainen lupa.

Luonnos ei direktiivin selkeästä määräyksestä huolimatta säädä 17 artiklan 1 kohtaa kansallisesti voimaan.

Direktiivin veloitteen sijaan artikla 17 voimaan saattamista koskevan 6 a luvun ensimmäisessä pykälässä (55 a §) sen ensimmäisessä momentissa ehdotetaan seuraavasti:

”Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuu sisällön tuottajan palveluun tallentamasta tekijänoikeutta loukkaavasta aineistosta

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja on vastuussa 2 §:ssä tarkoitetusta teoksen kappaleen valmistamisesta ja yleisölle välittämisestä, jos:

- 1) palvelun tarjoaja ei ole ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin saadakseen tekijältä luvan teoksen kappaleen valmistamiseen ja yleisön saataviin saattamiseen; tai
- 2) palvelun tarjoaja ei ole toteuttanut asianmukaisia toimenpiteitä tekijän tai tämän puolesta toimivan esittäjästä poistovaatimuksesta huolimatta tunnistaakseen tekijänoikeutta loukkaavan aineiston ja estääkseen palvelussa siihen yleisön pääsyn.”

Säätelyn lähtökohta poikkeaa merkittävästi siitä, mitä direktiivissä säädetään. Kun direktiivin mukaan verkkosisällönjakopalveluiden toiminnassa on kyse (heti siitä hetkestä lähtien, kun palvelun toiminta käynnistyy) aktiivisesta tekijänoikeudellisesta ja lupaa edellyttävästä toiminnasta, niin luonnoksessa vastuu syntyy vasta, kun palvelu jättää toteuttamatta tiettyjä toimia. Luonnoksen tekijänoikeudellinen vastuuasetelma on virheellinen.

OKM luonnoksen sivulla 58 (muut toteuttamisvaihtoehdot) perustellaan tehtyä valintaa seuraavasti:

”DSM-direktiivin 17 artiklan täytäntöönpanon yhteydessä arvioitiin ensin kysymystä yleisestä sääntelyperiaatteesta. Tarkemmin ottaen arvioitiin mahdollisuutta säätää, että verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan katsotaan saattavan teokset yleisön saataviin, ilman että erikseen säädettäisiin edellytyksistä, joiden vallitessa verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja vapautuisi vastuusta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että 17 artiklan 4 kohta ymmärrettäisiin niin, että jos palvelun tarjoaja on hankkinut luvan käyttää teosta tai estänyt siihen pääsyn, ei tapahdu tekijänoikeuden loukkausta eikä palvelun tarjoaja siten voi olla vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta. Tällainen ehdotus kuitenkin tarkoittaisi, että 17 artiklan 4 kohdan mukainen vastuuvapausjärjestelmä jäisi vaille täytäntöönpanoa. Voidaan todeta, että DSM-direktiivin 17 artikla ilmentää korotettua huolellisuusvelvoitetta verrattuna sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin 14 artiklassa säädettyyn säilytyspalvelun (hosting) vastuuvapauteen. Myös DSM-direktiivin 30 artiklassa 17 artiklaa luonnehditaan ”erityiseksi vastuujärjestelmäksi””

Perustelu on kömpelö ja sekava, mutta sen perusteella on selvää, että OKM, toisin kun direktiivi säätää, katsoo artikla 17 ilmentävän ”erityistä vastuujärjestelmää” ja sen määrätynlaista suhdetta sähköisen kaupankäynnistä annettuun direktiiviin.

Tämä ilmenee mm. siinä, että kun direktiivissä käytetään kuluttajasta termiä käyttäjä, niin luonnoksessa kuluttajassa käytetään termiä sisällön tuottaja, joka vastaa sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa käytettyä termiä. Kyseinen termi tulisi korvata direktiivin mukaisella käyttäjä -termillä.

Luonnoksen sääntelyperiaate on selkeästi vastoin direktiivin artikla 17 systematiikkaa ja direktiivissä lainsäätäjän asettamaa tasapainoa.

Tämän valinnan lisäksi luonnoksessa ehdotetaan lukuisia kansallisia ratkaisuja, jotka vesittävät entisestään direktiivin tavoitteita. Näitä ratkaisuja, joita käsittelemme muissa kohdissa tarkemmin, ovat esimerkiksi 23 § esitelty teosten satunnaisen käytön uusi rajoitus, 55 c § mukainen eston rajoittaminen koskemaan vain aineistoja, jotka tunnistamistoimien mukaan täysin vastaavat poistettavaksi vaadittua teosta ja luonnoksen monimutkaiset, epäselvät yhtenäisten sisämarkkinoiden vastaiset prosessuaaliset säännöt.

OKM valitsema säätelyn lähtökohta on vastoin Suomen tekijänoikeuslain systematiikkaa ja perusrakennetta. Tekijänoikeuslakimme lähtökohta on, että lainsäätäjä on antanut oikeuden haltijalle yksinomaisen oikeuden määrätä suojan kohteesta ja halutessaan oikeuden käyttää kielto-oikeutta. Tekijänoikeudellinen vastuu on lainsäätömme mukaan ankaraa vastuuta, eikä edellytä käyttäjältä esim. tuottamuksellisuutta. Mikäli teosta käytetään ilman lupaa, seuraa siitä vastuu.

Luonnos ei vastaa artikla 17 systematiikkaa ja sen selkeitä sanamuotoja. Luonnos on ristiriidassa 17 artiklan velvoitteiden kanssa ja yleisemmin DSM-direktiivissä asetetun tavoitteiden kanssa. Luonnos kannustaa verkkosisällönjakopalveluita kiertämään velvoitettaan hankkia asianmukaiset luvat oikeudenhaltijoilta. Luonnoksen säännökset johtavat tilanteeseen, jossa Suomi tosiasiallisesti muuttaa DSM-direktiiviä (kirjoittaa sen uudelleen), EU oikeuden vastaisesti.

Säätelyn tulisi perustua direktiiviin, jossa ensin säädetään verkkosisällönjakopalveluiden vastuusta ja lupien välttämättömyydestä ja vasta sen jälkeen niistä erityisistä 17 artiklan 4 kohdan a) – c) kumulatiivisista ehdoista, jotka parhaansa mukaan täyttämällä verkkosisällönjakopalvelu voi vapautua vastuusta.

Luonnoksen perusteluiden mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi tekijänoikeudellisessa vastuussa, jos palveluntarjoaja ei ole ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin luvan saamiseksi tekijältä TAI ei ole tekijän esittämästä poistovaatimuksesta huolimatta toteuttanut asianmukaisia toimenpiteitä tunnistaakseen tekijänoikeutta loukkaavan aineiston ja estääkseen siihen yleisön pääsyn. Luonnoksen mukainen toimintamalli näyttää tekevän palveluntarjoajilta edellytettävistä toimenpiteistä vaihtoehtoisia ja rikkoo näin 17 artiklan 4 kohdan huolellisesti ja loogisesti muotoillun velvoitesarjan: 1. lupa, 2. estäminen, 3. poistaminen. Tätä korostaa se, että 55 a §:n 1 momentin 2 kohta häivyttää kokonaan direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b alakohdan (pääsyn estäminen) ja c alakohdan (aineiston poistaminen) välisen toiminnallisen ja ajallisen erillisyyden.

Direktiivin 17 artiklan 4 kohdan a) – c) alakohdissa asetetaan verkkosisällönjakopalveluille velvollisuus toimia parhaansa mukaan täyttääkseen kumulatiiviset vaatimukset, jotta ne vapautuisivat niillä 17 artiklan 1 kohdan perusteella olevasta tekijänoikeudellisesta vastuusta. Lisäksi c) -alakohdassa edellytetään verkkosisällönjakopalvelun toiminnalta, että se tapahtuu viipymättä.

Direktiivin johdantolauseessa 66 ilmaistaan parhaansa mukaan toimien arvioimista seuraavasti:

”Arvioitaessa, onko verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja toteuttanut toimia parhaansa mukaan huolellista ammatinharjoittamista koskevien toimialan korkeatasoisten vaatimusten mukaisesti, olisi otettava huomioon, onko palveluntarjoaja toteuttanut kaikki toimet, jotka huolellinen toimija toteuttaisi saavuttaakseen tavoitellun tuloksen eli luvattomien teosten tai muun suojatun aineiston saatavuuden estämisen verkkosivustollaan, ottaen huomioon toimialan parhaat käytännöt sekä toteutettujen toimien vaikuttavuus kaikkien asiaan liittyvien tekijöiden ja kehityskulkujen valossa samoin kuin suhteellisuusperiaate. Tässä arviossa olisi otettava huomioon eräitä osatekijöitä, kuten palvelun koko, erityyppisen sisällön saatavuuden välttämiseksi olemassa olevien uusinta kehitystä edustavien keinojen kehitys, mukaan lukien mahdollinen tuleva kehitys, ja tällaisten keinojen kustannukset palveluille.”

Luonnoksen mukaan verkkosisällönjakopalveluiden tulisi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteeseen, joiden tulisi olla oikeasuhtaisia.

Luonnoksessa ei säädetä verkkosisällönjakopalveluille voimaan 17 artiklan 4 b)-kohdan mukaista velvoitetta toteuttaa toimia parhaansa mukaan huolellista ammatinharjoittamista koskevien toimialan korkeatasoisten vaatimusten mukaisesti varmistaakseen, että tietyt teokset ja muu suojattu aineisto, joista oikeudenhaltijat ovat antaneet palveluntarjoajille merkitykselliset ja tarvittavat tiedot, eivät ole palvelussa saatavissa.

Luonnoksen sivulla 25 direktiivin 17 artiklan 4 kohdasta esitetään seuraava tulkinta:

”Direktiivin 17 artiklan 4 kohta on ymmärretty siten, että se edellyttää nykyisen lainsäädännön mukaisesti ripeitä toimia tekijänoikeutta loukkaavan sisällön poistamiseksi, mutta sen lisäksi edellytetään toimenpiteitä sen takaamiseksi, että tällainen sisältö ei voi tulla uudelleen saataville. Jälkimmäinen voidaan ymmärtää suodattamisvelvoitteeksi.”

Tulkinta on väärä ja vajavainen, koska se jättää kokonaan huomioimatta palveluiden velvoitteen estää ennakkollisesti teosten pääsyä palveluun oikeudenhaltijoiden toimittamien merkityksellisten ja tarvittavien tietojen perusteella.

Luonnoksessa ei myöskään säädetä, että verkkosisällönjakopalvelun tulisi viipymättä poistaa luvaton aineisto saatuaan siitä perustellun ilmoituksen oikeudenhaltijalta sekä myös estää parhaansa mukaan kyseisen aineiston tulevat lataukset palveluun (stay down -velvoite).

Direktiivin 17 artiklan 4 kohdan a ja c alakohdan sanamuodon perusteella on selvää, että sen merkityksellisimpiä termejä ovat ”toimia parhaansa mukaan” ja ”toimia viipymättä”.

EU-lainsäädännön tulkinnassa on periaatteessa noudatettava yhteisöjen tuomioistuimen asettamia perusteita. EU:n oikeuskäytännön mukaan ”unionin oikeuden säännöksen tulkittamisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto ja sillä tavoitellut päämäärät myös asiayhteys ja unionin oikeuden säännökset ja määräykset kokonaisuudessaan. Myös unionin oikeuden säännöksen syntyhistoriasta voi ilmetä sen tulkinnan kannalta merkityksellisiä seikkoja” (Ks. esim. tuomio 3.10.2013, Inuit, asia C-583/11 P).

Toiseksi tulkinta ei voi poiketa kyseisen unionin oikeuden säännöksen nimenomaisesta kirjaimesta. Erityisesti silloin, kun säännöksen sanamuoto on selkeä ja täsmällinen, sen tulkinta ei voi kyseenalaistaa sen kirjaimellista merkitystä (Ks. esim. tuomio 8.12.2005, komissio v. BCE, C-220/03, 31 kohta. Ks. vastaavasti myös asia C-236/06, Carboni e derivati, tuomio 28.2.2008, 48 kohta, ja asia C-48/07, Les Vergers du Vieux Tauves, tuomio 22.12.2008, 44 kohta). Tämä pääasiassa tarkoittaa, että jos säännöksen ehdot ovat selkeät, sitä on sovellettava unionin lainsäätäjän asettamien määräysten mukaisesti (Ks. esim. julkisasiamies Poiares Maduron 18.7.2007 antama ratkaisuehdotus, Ruotsi v. komissio, asia C-64/05 P, 29 kohta. Loogisesti kyse on siis siitä, missä olosuhteissa unionin oikeuden säännöstä pidetään selkeänä ja täsmällisenä. Ks. tältä osin

julkisasiamies Jääskisen ratkaisuehdotus 15.7.2010, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, asia C-582/08, 27 kohta.). Lain yksiselitteistä sanamuotoa räikeästi rikkova tulkinta on siten lainvastaista.

Direktiivin käsitteen ”toimia parhaansa mukaan” tavanomainen merkitys Suomen kielessä on melko yksiselitteinen. ”Paras” on ”superlatiivi hyvästä”, mikä tarkoittaa, että se on ”parempi kuin kaikki muut”. Toiseksi termin ”toimia viipymättä” tavanomainen merkitys on yksiselitteinen; se edellyttää verkkosisällönjakopalvelulta nopeaa toimintaa.

On selvää, että 17 artiklan 4 kohdan sanamuodon tavanomaisesta merkityksestä käy yksiselitteisesti ilmi, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajan on toimittava mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti täyttääkseen velvoitteensa ”toimia parhaansa mukaan” saadakseen luvan (17 artiklan 4 kohdan a alakohta) tai varmistaakseen, ettei luvatonta sisältöä ole saatavissa (17 artiklan 4 kohdan b alakohta), ja estääkseen pääsyn kyseiseen sisältöön tai poistaakseen kyseisen sisällön sekä estääkseen tulevat lataukset palveluun (17 artiklan 4 kohdan c alakohta).

Luonnoksen ”asianmukaisten toimenpiteiden vaatimus” ei vastaa direktiivin yksiselitteisiä vaatimuksia ja on näin ollen direktiivin vastainen. Tämä lisäksi luonnos ei täytä direktiivin verkkosisällönjakopalvelulle asettamia kumulatiivisia velvoitteita, koska se sivuuttaa kokonaan direktiivin rakenteeseen lainsäätäjän olennaisesti liittämän ajallisen tapahtumaketjun.

Edelleen luonnoksen 2 ja 3 momentissa luetellut oikeasuhtaisuutta arvioitaessa huomioon otettavat seikat poikkeavat direktiivistä ja muuttavat direktiivin säätämää tasapainoa verkkosisällönjakopalveluiden eduksi. Näitä seikkoja ovat erityisesti 2 momentin kohdat 4) ja 5) sekä 3 momentin 4) ja 5) kohdat.

Käyttölupien kattavuus ja sopivuus palvelun tarpeisiin ja käyttölupien ehtojen kohtuullisuus ottaen huomioon käytön kohteena olevien oikeuksien arvo palvelun tarjoajan liiketoiminnassa eivät voi olla suhteellisuusperiaatteen valossa huomioon otettavia seikkoja.

Luonnoksen asettama direktiivistä merkittävästi poikkeava, heikompi toimintavelvollisuus ja suhteellisuusperiaatteen laajentaminen koskemaan mm. alustan aineistoista arvioimaa liiketoiminnallista arvoa omalle toiminnalleen johtaa lainsäädäntöön, jonka seurauksena verkkosisällönjakopalvelut pystyvät välttelemään velvollisuuttaan hankkia oikeudenhaltijoilta asianmukaiset luvat.

Kansallisen lainsäädännön tulisi pyrkiä luomaan direktiivin tavoitteiden mukaiset tasapainoiset ja toimivat markkinat. Nyt luonnoksen vaikutukset ovat päinvastaiset.

Käymme lisäksi jäljempänä läpi luonnoksen muita yksittäisiä ehdotuksia ja perustelemme lisää luonnoksen direktiivin vastaisuutta ja sen asettamien tavoitteiden sivuuttamista.

b. Ehdotetussa 55 b §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan tiedonantovelvoitteesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Luonnoksen yhteensä 7 + 3 tiedonantovelvollisuutta kuvastavat säännöksen vahvaa kasuistista ja prosessimaista säätelyä, joka ei ole järkevää ja perusteltua. Suurin osa säännöksessä vaadittavista tiedoista on sellaisia, että niiden toteuttaminen on syytä jättää markkinaehtoisten ratkaisujen varaan.

Direktiivin perusteella selvästi vaadittavia tietoja ovat 17 artiklan 8 kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat antavat oikeudenhaltijoille näiden pyynnöstä riittävät tiedot 17 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua yhteistyötä koskevien käytäntöjensä toiminnasta ja, kun lisensointisopimuksia tehdään palveluntarjoajien ja oikeudenhaltijoiden välillä, tiedot sopimusten kattaman sisällön käytöstä.

Tämän lisäksi on syytä kansallisesti säätää 17 artiklan 9 kohdan velvoitteesta, jonka mukaan verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien on ehdoissaan ilmoitettava käyttäjille, että nämä voivat käyttää teoksia ja muuta suojattua aineistoa unionin oikeudessa säädettyjen, tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevien poikkeusten tai rajoitusten nojalla.

Luonnos johtaa sisämarkkinoiden pirstoutumiseen, eikä täytä näin direktiivin vaatimuksia yhtenäisille sisämarkkinoille.

c. Ehdotetussa 55 c §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta estää yleisön pääsy aineistoon. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Kokonaisuutena arvioiden ehdotettu 55 c §:n on teknisesti epäonnistunut, ei toimeenpane direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b ja c alakohtien mukaista säätelyä ja sisältää direktiiviin perustumattomia, oikeudenhaltijan asemaa merkittävästi heikentäviä aineksia.

Luonnoksen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien tulee välittömästi estää yleisön pääsy aineistoon ainoastaan silloin, kun palvelun käyttäjät tunnistamistoimet osoittavat, että sisällön tuottajan palveluun tallentama aineisto vastaa täysin poistettavaksi vaadittua teosta.

Edelleen, mikäli aineisto ei kaikilta osin vastaa poistettavaksi vaadittua teosta, tai jos sisällön tuottajan antaman selvityksen tai muun syyn perusteella voidaan pitää mahdollisena, että teoksen käyttö on sallittua lain tai sopimuksen nojalla, palvelun tarjoajan on välittömästi annettava teoksen poistamista vaatineelle tieto edellä tarkoitetun aineiston vastaavuudesta sekä sisällön tuottajan esittämistä perusteluista tai muista syistä, joiden perusteella teoksen käyttö voi olla sallittua lain tai sopimuksen nojalla. Jos teoksen poistamista vaatinut edellä mainitun tiedon saatuaan vakuuttaa, että sisällön tuottajan palveluun tallentama aineisto loukkaa tekijän tämän lain mukaista oikeutta, palvelun tarjoajan on estettävä yleisön pääsy aineistoon.

Luonnoksen vaatimus aineistojen täydellisyydestä vastaavuudesta johtaisi tosiasiallisesti siihen, että kaikki käyttäjien palveluun tallentama aineisto, missä olisi sekuntikin muuta aineistoa, kuin vaadittua teosta, päätyisi aina palveluun. Todettakoon, että yksin YouTube-palveluun ladataan joka minuutti yli 500 tuntia aineistoja.

Luonnos on itseasiassa (vähäisin muutoksin) sama malli, kuin minkä OKM esitteli joulukuussa 2020 (ns. estomenettelymalli). Oikeudenhaltijat esittivät jo tuolloin perustelut mallin direktiivin vastaisuudesta ja asian vahvisti OKM:lle asiantuntijalausunnossaan tekijänoikeuden professori, OTT Marcus Norrgård.

Luonnos johtaa siihen, että käyttäjien lataama suojattu aineisto (mikäli se ei täysin vastaa poistettavaksi vaadittua teosta tai muun syyn perusteella voidaan pitää mahdollisena, että käyttö on sallittua) on yleisön saatavilla ilman palveluntarjoajan vastuuta siihen saakka, kunnes oikeudenhaltija on reagoinut asiaan. Tällainen vastuurakennelma on räikeästi Suomen ja kansainvälisen tekijänoikeuslain perusperiaatteiden sekä direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen vastainen.

Verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja on vastuussa tekijänoikeuden loukkauksista siitä hetkestä alkaen, kun suojattuun sisältöön annetaan pääsy yleisölle. Direktiivin 17 artiklan 4 kohta antaa sitovat ja määrämuotoiset puitteet sille, miten palveluntarjoaja voi tästä vastuustaan omilla toimillaan vapautua. Luonnos kääntää tekijänoikeuslain tarjoaman henkisen omaisuuden suojan päällelleen ja jättää oikeudenhaltijan omaisuuden suojan ja palveluntarjoajan (eli suojattujen aineistojen käyttäjän) vastuuaseman riippuvaiseksi oikeudenhaltijoiden toimista, mitä Suomen tekijänoikeustraditio ei tunnista eikä direktiivi salli.

d. Ehdotetussa 55 d §:ssä säädettäisiin kiellosta esittää perusteettomia poistovaatimuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Luonnos on osa 6 a luvun kokonaisuutta ja sillä yhdessä luonnoksen 55 k § kanssa vesitetään direktiivin tasapainoa ja tavoitteita.

Direktiivin 17 artiklan 9 kohdassa säädetään mm. seuraavasti: "Kun oikeudenhaltijat pyytävät tiettyjen teostensa tai muun suojatun aineistonsa saannin estämistä tai niiden poistamista, niiden on perusteltava pyyntönsä asianmukaisesti." Oikeudenhaltija vastaa luonnollisesti antamiensa tietojen oikeellisuudesta – muuten pääsyn estäminen ei olisi mahdollista.

Aineiston poistaminen puolestaan edellyttää oikeudenhaltijan tekemää "riittävän perusteltua ilmoitusta". Tässä yhteydessä palveluntarjoaja voi tarvittaessa vaatia lisäperusteluja, mikäli oikeudenhaltijan tekemää ilmoitusta ei jostain syystä katsota riittäväksi. Tällainen dialogi kuuluu verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien yhteistyössä oikeudenhaltijoiden kanssa toteuttamiin toimiin.

Direktiivi sisältää jo oikeudenhaltijoille velvollisuuden perustella pyyntönsä asianmukaisesti. Luonnos, jossa erikseen kielletään "ei asianmukaiset poistopyynnöt" on tarpeeton. Lisäksi on todettava, että yhdistettynä 55 k §:n mukaiseen oikeudenhaltijan hyvitys- ja vahingonkorvausvastuuseen 55 d §:n mukaisen kiellon vastaisesta vaatimuksesta ehdotettu sääntelyratkaisu on ylimitoitettu ja oikeudenhaltijoille kohtuuton. Se on omiaan johtamaan tekijöiden tosiasiallisten toimintamahdollisuuksien kaventumiseen, mikäli tekijöiden on pääsyn estämistä koskevassa harkinnassaan huomioitava 55 k §:stä johtuva täysin ennakoimaton taloudellinen vastuu.

e. Ehdotetussa 55 e §:ssä säädettäisiin sisällön tuottajalle annettavasta ilmoituksesta. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Direktiivin 17 artiklan 9 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelut ottavat käyttöön vaikuttavia ja nopeita valitus- ja oikeussuojamekanismeja, jotka ovat niiden palvelujen käyttäjien saatavilla silloin, kun on kyse riidoista, jotka koskevat heidän palveluun lataamiensa teosten tai muun suojatun aineiston saannin estämistä tai niiden poistamista. Mekanismin mukaisesti tehdyt valitukset on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä, ja palveluun ladatun sisällön saannin estämistä tai sen poistamista koskevien päätösten on oltava ihmisen tekemän arvioinnin kohteena.

Johdantolauseessa 70 taustoitetaan tarvetta valitus- ja oikeussuojamekanismille:

”Verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien yhteistyössä oikeudenhaltijoiden kanssa toteuttamat toimet eivät saisi rajoittaa tekijänoikeutta koskevien poikkeusten tai rajoitusten soveltamista, eivät etenkään niiden, joilla taataan käyttäjien ilmaisunvapaus. Käyttäjien olisi sallittava ladata palveluun ja asettaa saataviin sisältöä, jonka käyttäjät ovat luoneet lainausta, arvostelua, selostusta, karikatyyriä, parodiaa tai pastissia koskevia erityistarkoituksia varten. Tämä on erityisen tärkeää, jotta voidaan löytää tasapaino Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jäljempänä ’perusoikeuskirja’, määrättyjen perusoikeuksien, erityisesti sananvapaus ja taiteen vapaus, ja omistusoikeuden, mukaan lukien teollis- ja tekijänoikeudet, välillä. Kyseiset poikkeukset ja rajoitukset olisi näin ollen tehtävä pakollisiksi, jotta voitaisiin varmistaa, että käyttäjät saavat kaikkialla unionissa yhdenmukaisen suojan. On tärkeää varmistaa, että verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajilla on käytössä vaikuttava valitus- ja oikeussuojamekanismi, jolla tuetaan käyttöä tällaisia erityistarkoituksia varten. Verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien olisi myös otettava käyttöön vaikuttavia ja nopeita valitus- ja oikeussuojamekanismeja, joiden avulla käyttäjät voivat valittaa palveluun tekemiensä latausten suhteen toteutetuista toimista, erityisesti silloin, kun he voisivat olla oikeutettuja tekijänoikeutta koskevaan poikkeukseen tai rajoitukseen sellaisen palveluun latauksen osalta, johon pääsy on estetty tai joka on poistettu. Tällaisten mekanismien mukaisesti esitetyt valitukset olisi käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä, ja niihin sovelletaan ihmisen tekemää arviointia.”

Luonnoksessa on jälleen päädytty monimutkaiseen kasuistiseen prosessimalliin, joka jättää huomioimatta direktiivin tavoitteet yhtenäisille sisämarkkinoille. Tosiasiallisesti niillä palveluilla, joita direktiivin sääteley tulee koskemaan, on jo nykyisellään useimmilla käytössään toimivia valitus- ja oikaisumenettelyjä.

Koska kyseessä on EU:n sisämarkkinoilla toimivat kansainväliset yritykset, ei ole perusteltua ja järkevää lähteä säätelemään maakohtaisesti yksityiskohtaisista prosessuaalisista määräyksistä ja tavoista, joilla mekanismien tulisi toimia. Säätelyn tulee pysyä direktiivin sanamuodossa, jonka seurauksena mekanismit rakennetaan markkinaehtoisesti.

f. Ehdotetussa 55 f §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Luonnoksessa säädetty malli, jonka mukaan verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajan on tarjottava sisällön tuottajalle ja tekijälle tai hänen puolestaan toimivalle oikea-aikaiset keinot käsitellä erimielisyyksiä on outo eikä vastaa direktiiviä.

Ratkaisua perustellaan luonnoksen sivulla 39 seuraavasti: ”Ehdotetussa 55 f §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Tässä lähtökohtana on, että verkkosisällönjakopalvelun tarjoajaa ei velvoiteta ratkaisemaan tekijöiden ja sisällön tuottajien välisiä riitoja. Koska poistopyynnön esittänyt on se,

jonka vaatimuksesta yleisön pääsy aineistoon on estetty ja jolla on hallussaan kaikki relevantit tiedot teoksesta ja siihen liittyvistä sopimuksista tai muista seikoista, jotka voisivat olla relevantteja oikaisupyynnön käsittelyssä, olisi poistopyynnön esittäjän käsiteltävä oikaisupyynnöt.”

Luonnoksen perusratkaisu virheellinen ja valittu malli kuvastaa hyvin koko 6 a luvun, jo aiemmin kuvailtua direktiivistä poikkeavaa rakennetta, jossa on jätetty huomioimatta, että verkkosisällönjakopalvelut ovat vastuussa käyttäjien palveluun tallentamista oikeudenhaltijoiden aineistoista.

Direktiivin sanamuodon perusteella on selvää, että nimenomaisesti verkkosisällönjakopalveluiden on otettava käyttöön mekanismeja ja, että palveluiden on sovellettava tehtyihin valituksiin ihmissilmin tehtävää arviointia.

Käyttäjien kannalta katsoen olisi peräti erikoista, mikäli hänen valituksensa ratkaisisi asianmukaisen poistopyynnön tehnyt oikeudenhaltija eikä verkkosisällönjakopalvelu, joka on tekijänoikeudellisesti vastuussa kyseisen aineiston välittämisestä ja jonka käyttöehtoja käyttäjä on lisäksi sitoutunut noudattamaan.

g. Ehdotetussa 55 g §:ssä säädettäisiin palauttamispyyntöistä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Katso tältä osin perustelujamme riitalautakunnasta sekä hyvitys ja vahingonkorvauksista. Tekijänoikeusriitalautakunnalla (tai vastaavalla elimellä) ei tule olla mahdollisuutta suosittaa hyvitystä tai vahingonkorvausta. Tästä johtuen käyttäjänkään ei tule voida esittää vaihtoehtoisten riitojen ratkaisumekanismien yhteydessä mahdollisia korvausvaatimuksia.

h. Ehdotetussa 55 h §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnasta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Direktiivin 17 artiklan 9 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että riitojen ratkaisemiseksi on saatavilla tuomioistuinten ulkopuolisia oikeussuojamekanismeja. Tällaisten mekaniismien avulla riidat on voitava ratkaista puolueettomasti, eivätkä ne saa poistaa käyttäjältä kansallisen lainsäädännön tarjoamaa oikeudellista suojaa, sanotun kuitenkin rajoittamatta käyttäjien oikeuksia käyttää tehokkaita oikeussuojakeinoja.

Direktiivin säätämä vaatimus vaikuttavista ja nopeista valitus- ja oikeussuojamekanismeista koskee verkkosisällönjakopalveluiden käyttöön ottamia mekanismeista, sen sijaan tuomioistuinten ulkopuolisilta riidanratkaisumekanismeilta edellytetään johdantolauseen 70 perusteella asiantuntevaa riitojen ratkaisua puolueettomasti.

Luonnos esittää kokonaan uuden elimen; tekijänoikeusriitalautakunnan perustamista.

Luonnos edellyttää, että käsittelyn tulee olla nopeaa ja tehokasta. Asian käsittelyn osalta luonnos säätää, että lautakunnan tulee antaa suositus aineiston palauttamisesta, jos lautakunta katsoo, ettei ole ilmeistä, että sisällön tuottajan palveluun tallentama aineisto loukkaa tekijän tekijänoikeutta.

Luonnos asettaa aineiston palauttamiskynnyksen erittäin alhaiseksi. Lautakunnalle asetettu ”ilmeisen loukkauksen vaatimus” on jo itsessään vastoin direktiivin edellyttämää, riitojen ratkaisua puolueettomasti. Kyseinen vaatimus tulee poistaa ja asiantuntijaelimen tulee perustaa päätöksensä ja suosituksensa lakiin. Päätökset ja suositukset tulee antaa kohtuullisessa ajassa.

Luonnoksen mukaan lautakunnan kokonaiskustannukset olisivat noin alkuun noin 170 000 € vuodessa. Ottaen huomioon todennäköisesti ratkaistavien riitojen, joitakin kymmeniä vuodessa, pidämme uuden elimen perustamista ylimitoitettuna ja kalliina. Käsityksemme mukaan esille tulevat asiat olisi mahdollista ratkaista nykyisen tekijänoikeusneuvoston puitteissa esim. sinne erikseen perustettavassa alajaostossa, joka mahdollistaisi asioiden käsittelyn kohtuullisessa ajassa. Todennäköisesti perustamiskustannukset olisivat tekijänoikeusneuvoston yhteydessä merkittävästi alhaisemmat.

On todennäköistä, että lähes kaikki tapaukset tulisivat koskemaan teosten käyttöä voimassa olevien rajoitusten perusteella. Tekijänoikeusneuvosto soveltuisi erittäin hyvin ratkaisun antajaksi ja toiminta loisi käyttäjille ja oikeudenhaltijoille arvokasta uutta oikeuskäytäntöä rajoitusten käytöstä. Niissä erittäin harvoissa poikkeustapauksissa, joissa valitukseen liittyisi mahdollisesti sopimuksia, voisi alajaostolle säätää mahdollisuuden tulkita sopimusehtoja. Ja luonnollisesti käytössä olisi aina tuomioistuinreitti.

i. Ehdotetussa 55 i §:ssä säädettäisiin asian käsittelystä tekijänoikeusriitalautakunnassa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Olemme kohdassa 10.3.h. esittäneet, että riidanratkaisu tulisi tekijänoikeusneuvoston tehtäväksi.

Direktiivi ei edellytä tuomioistuimen ulkopuolisilta riidanratkaisumekanismeilta erityisesti tehokkuutta tai nopeutta vaan johdantolauseen 70 perusteella asiantuntevaa riitojen ratkaisua puolueettomasti. Lautakunnan suositusten tulisi perustua lakiin ja sen tulisi ratkaista sille tehdyt palauttamispyyntö kohtuullisessa ajassa.

Luonnos edellyttää, että käsittelyn tulee olla nopeaa ja tehokasta. Asian käsittelyn osalta luonnos säättää, että lautakunnan tulisi antaa suositus aineiston palauttamisesta, jos lautakunta katsoo, ettei ole ilmeistä, että sisällön tuottajan palveluun tallentama aineisto loukkaa tekijän tekijänoikeutta.

Luonnos asettaa aineiston palauttamiskynnyksen erittäin alhaiseksi. Lautakunnalle asetettu ”ilmeisen loukkauksen vaatimus” on jo itsessään vastoin riitojen ratkaisua puolueettomasti. Kyseinen vaatimus tulee poistaa ja asiantuntijaelimen tulee perustaa päätöksensä ja suosituksensa lakiin.

Koska lautakunnan käsittely on summaarista menettelyä, ei sillä tule olla mahdollista antaa suosituksia sisällön tuottajalle maksettavasta 55 k §:n mukaisesta hyvityksestä tai vahingonkorvauksesta. Tämä nopeuttaisi myös itse pääasian käsittelyä eli sen punnintaa, onko tapauksessa kyse mahdollisesti voimassa olevan rajoituksen mukainen käyttö.

j. Ehdotetussa 55 j §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuudesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Suhtaudumme neutraalisti

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Emme pidä tarpeellisina kommentoida asiaa tässä vaiheessa tarkemmin, koska ensin tulee ratkaista kysymys riitalautakunnasta. Tekijänoikeusneuvosto julkaisee jo nyt antamansa ratkaisut.

k. Ehdotetussa 55 k §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Oikeudenhaltijat ovat jo tälläkin hetkellä vahingonkorvauslain perusteella velvollisia korvaamaan käyttäjälle aiheuttamansa vahingon. Tältä osin asiasta ei ole perusteltua säättää 55 k §:ssä.

Suhteellisuusperiaatteen – valittujen keinojen tai toimenpiteiden tulee olla oikeassa suhteessa niillä tavoiteltuihin päämääriin nähden – valossa pykälässä valittu keino on ylimitoitettu suhteessa suojeltavaan oikeushyvään ja suojan tarpeen todennäköisyyteen, jota perusteluissa luonnehditaan

seuraavasti: ”Ei ole näin täysin poissuljettua, etteikö 55 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisia sisällöntunnistamisjärjestelmiä voitaisi käyttää sisällön tuottajan vahingoittamistarkoituksessa.”

Uhka joutumisesta hyvitys- tai vahingonkorvausvelvolliseksi tilanteessa, jossa tekijän väitetään toimineen ehdotetun 55 d §:n mukaisen kiellon vastaisesti, on omiaan johtamaan tekijän käytettävissä olevien tosiasiallisten toimintamahdollisuuksien kaventumiseen. Ehdotetun 55 k §:n sisällössä ja perusteluissa on piirteitä, jotka viittaavat ennakoestävän pelotevaikutuksen aikaansaamiseen luomalla epämääräinen rangaistusluontoinen vahingonkorvausinstituutio. Tämä ei ole direktiivin tarkoituksen mukaista, eikä muutoinkaan perusteltua tai kohtuullista.

Luonnoksen 55 k § säädetty hyvitys on luonteeltaan punitatiivinen vahingonkorvaus, joka on vastoin direktiivin tavoitteita ja tasapainoa. Mikäli EU-lainsäätäjä olisi halunnut säätää asiasta, olisi siitä nimenomaisesti säädetty.

Direktiivin 17 artiklan 7 kohta toteutuu artiklan 9 kohdassa säädettyjen valitus- ja oikeussuojamekanismien ja viime kädessä ulkopuolisen riidanratkaisu- tai tuomioistuinmenettelyn kautta. Lisäksi 7 kohdan 2 alakohdassa edellytetään siinä mainittujen tekijänoikeuden rajoitusten varmistamista jäsenvaltioissa. Direktiivissä säädetty velvoitteet ylittäviä keinoja varmistaa 17 artiklan 7 kohdan toteutuminen ei tarvita eikä ole perusteltua kansallisesti säätää.

Luonnos on jälleen esimerkki siitä kokonaisuudesta, kuinka 6 a luvun säännöksillä poiketaan direktiivin tavoitteista ja siinä säädetystä tasapainosta ja rajoitetaan merkittävästi oikeudenhaltijoiden omaisuudensuojaa.

I. Ehdotetussa 55 l §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Direktiivin 17 artiklan 9 kohdan mukaan käyttäjillä tulee olla oikeus käyttää tehokkaita oikeussuojakeinoja ja heidän tulee erityisesti voida kääntyä tuomioistuimen puoleen tekijänoikeuden poikkeusten tai rajoitusten käyttämisen osalta. Ehdotettu 55 l §:n 1 momentti näyttää järjestävän tähän liittyvää kanneoikeutta ja lienee siten tarpeellinen. Samoin myös pykälän kolme momentti on tarpeellinen.

Sen sijaan luonnoksen 55 l § 2 momentissa ehdotetaan, että palvelun tarjoajalla olisi oikeus ajaa kannetta oikeudenhaltijaa vastaan sen kieltämiseksi, että toistuvasti 55 d §:n vastaisesti toiminut (oikeudenhaltija) käyttää 55 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisia teosten tunnistamiseksi ja niihin

pääsyn estämiseksi tarkoitettuja keinoja määrääjäksi tai, mikäli 55 d §:n vastainen teko on omiaan aiheuttamaan merkittävää haittaa, pysyvästi.

55 l §:n 2 momentin avulla verkkosisällönjakopalvelu voisi tekijää vastaan nostamansa kanteen kautta tosiasiallisesti vapautua direktiivin sille asettamista velvoitteista estää teosten palveluun pääsy merkityksellisten ja tarvittavien tietojen perusteella. Tämä ei voi olla direktiivin tarkoituksen mukainen lopputulos. Kyseinen toinen momentti horjuttaa direktiivin tasapainoa ja rajoittaa merkittävästi oikeudenhaltijoiden omaisuudensuojaa. Mikäli EU-lainsäätäjät olisi halunnut säätää asiasta, olisi siitä nimenomaisesti säädetty.

m. Ehdotetussa 55 m §:ssä säädettäisiin riitojen käsittelyä koskevista sopimusehdoista. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Suhtaudumme neutraalisti

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

11.1. Neuvottelumekanismi (13 artikla)

DSM-direktiivin 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuus saada apua puolueettomalta elimeltä tai sovittelijalta sopimusneuvotteluissa audiovisuaalisten teosten saattamiseksi yleisön saataviin tilausvideopalveluissa. Valmistelussa on arvioitu, että lainsäädäntömme ei aseta esteitä sille, että osapuolet, joilla on lisensiointiin liittyviä vaikeuksia, voivat saada apua sopimukseen pääsemiseksi, esimerkiksi sovittelijoilta asianajajaliiton kautta tai Keskuskauppakamarin sovittelijoilta? Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.2. Kustantajan oikeus hyvityksiin (16 artikla)

DSM-direktiivin 16 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että kustantajalla on oikeus osuuteen siirrettyjen oikeuksien nojalla maksetuista hyvityksistä. Tekijänoikeuslain 19 §:n mukaan tekijä ei voi luovuttaa toiselle oikeuttaan lainauskorvaukseen, eikä oikeus lainauskorvaukseen siirry kustantajalle kustannussopimuksen nojalla. Vastaavasti tekijänoikeuslain 26 a §:ssä säädettyä hyvitystä yksityisestä kopiointista maksetaan vain alkuperäisille oikeudenhaltijoille, eikä hyvitykseen ole subjektiivista oikeutta. Valokopiointia koskevan tekijänoikeuden rajoituksen nojalla kerättävät korvaukset maksetaan käytännössä yhteishallintoorganisaation tilityssäntöjen perusteella, mikä mahdollistaa myös korvausten maksamisen kustantajille. Valmistelussa nykytilannetta ei ole pidetty tarpeellisena muuttaa. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.3. Vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely (DSM-direktiivin 21 artikla)

DSM-direktiivin vaihtoehtoista riitojenratkaisumenettelyä koskevan 21 artiklan osalta ei ehdoteta muutoksia voimassaolevaan tekijänoikeussäätelyyn. Valmistelussa on katsottu, että nykyinen

lainsäädäntö ei aseta esteitä vapaaehtoisten vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käytölle ja sille, että tekijä tai esittävä taiteilija voisi valtuuttaa esimerkiksi tekijöitä tai esittäviä taiteilijoita edustavan organisaation toimimaan puolestaan myös vapaaehtoisessa vaihtoehtoisessa riidanratkaisussa, kuten välimiesmenettelyssä tai sovittelussa. Yhdyttekö tähän näkemykseen? Jos ette, miksi?

-

12.1. Kuvailu tekijänoikeusjärjestelmän yleisestä merkityksestä

Esityksen vaikutusarvioinnissa (luku 4.2.) on kuvailtu tekijänoikeusjärjestelmän merkitystä yleisesti. Kuvailuun ei ole lisätty sellaista taustatietoa, joka ilmenee jo HE-luonnoksen 1 ja 2 luvusta, joissa kuvaillaan direktiivien sisältöä ja kansallista sääntelytarvetta. Kuvailuun on sisällytetty tekijänoikeusjärjestelmän kansantaloudellista merkitystä, tekijänoikeuden merkitystä luovien alojen ammattilaisten ja luovien alojen yritysten kannalta, sekä laajemmin osana yhteiskunnan tiedonvälitystä ja innovaatioiden edistämistä. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

12.2. Ehdotusten vaikutukset asiaryhmittäin

a. Tekijänoikeuden rajoituksia ja sopimuslissenssiä koskevat ehdotukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

b. Sopimusehtojen sääntelyyn (tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asema sopimussuhteissa) liittyvien muutosten vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

c. Tekijänoikeuden lähioikeuksiin ehdotettujen muutosten pääasialliset vaikutukset (esittävien taiteilijoiden suojan laajentaminen, lehtikustantajan lähioikeus). Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

d. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuuta koskevan sääntelyn vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

Kuvailussa on merkittäviä virheitä ja vääriä johtopäätöksiä luonnoksen 6 a luvun säännösten vaikutuksista. Luonnoksen 6 a luvun säännökset johtavat tilanteeseen, jossa Suomi tosiasiallisesti muuttaa DSM-direktiiviä (kirjoittaa sen uudelleen) ylittäen toimivaltansa EU-jäsenvaltiona.

Luonnos sivuuttaa direktiivin 17 artiklan systematiikan ja EU:n lainsäätäjän huolellisesti säätämän rakenteellisen tasapainon. Tämä laiminlyönti ja sen lisäksi tehdyt direktiivin vastaiset ratkaisut johtaisivat lopputulokseen, jossa luovien alojen omaisuudensuoja ja mahdollisuus lisensoida aineistot tasapainoisilla markkinoilla on vesitetty verkkosisällönjakopalveluiden eduksi.

Ehdotettu malli loisi Suomen markkinoille omalaatuisen ja direktiivistä merkittävästi poikkeavan "Suomen mallin", joka johtaisi EU-sisämarkkinoiden markkinoiden pirstoutumiseen ja toimimattomuuteen. Suomalaisten oikeudenhaltijoiden osalta direktiivin vastainen lainsäädäntö asettaisi kotimaisen kulttuurikentän ja toimijat merkittävästi heikompaan asemaan verrattuina niiden EU-jäsenvaltioiden vastaaviin toimijoihin, joissa direktiivi on säädetty voimaan tai sitä ollaan säätämässä voimaan direktiivin velvoitteita ja tasapainoa seuraten. Muut maat palauttavat luovalle alalle niille kuuluvan oikeudenmukaisen neuvotteluaseman, Suomi sen sijaan rapauttaa alan toimintaedellytyksiä.

13. Kysymyksiä perusoikeusarvioinnista

HE-luonnoksen 12 luvussa esitystä arvioidaan perusoikeuksien toteutumisen ja lainsäätämisyjärjestyksen kannalta. Onko analyysissä puutteita, esimerkiksi puuttuuko sellaista perustuslakivaliokunnan tai EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, joka olisi asian arvioimisessa tarpeen ottaa huomioon? Jos puuttuu, mitä tulisi lisätä?

-

14. Muut yksityiskohdat, joista haluatte lausua

Onko esityksessä muita yksityiskohtia, joita haluatte kommentoida, kuten siirtymäsäännökset, lakien voimaantulo, lain seuranta ja toimeenpano tai jotain muuta vastaavaa?

30 ja 47 §

Äänitteen ja kuvallisen musiikkitalenteen käyttöä koskevaan 47 §:ään ehdotetaan lisättäväksi viittaus 30 §:ään, joka koskee selvitystä teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä. Tekijänoikeuslain 47 § on niin sanottu pakkolisenssipykälä, joka yhdessä 47 a §:n kanssa muodostaa yhteishallinnointiorganisaatioita koskevan kokonaisuuden. Ehdotetun 30 § mukaisten velvoitteiden ei DSM-direktiivin 20 artiklan mukaan tulisi koskea yhteishallinnointiorganisaatioita. 47 §:n luonnoksessa oleva viittaus 30 §:ään tulee poistaa.

64 b Maantieteelliset rajat ylittävä radio- tai televisiolähetys

Keskeiset havainnot

- Oheispalvelut sekoitetaan lähetystoimintaan 25 f ja 25 h § tapaan – tämä on kestävä ratkaisu
- Verkkolähetysdirektiivin 3 artiklan alkuperämaan periaatteesta on säädetty direktiivin vastaisesti

Perustelut. Luonnoksen mukaan uudella 64 b §:llä pannaan täytäntöön verkkolähetydirektiivin 3 artiklan alkuperämaaperiaatetta koskevat säännökset. Ehdotetussa 64 b §:ssä heijastuvat samat virheelliset tulkinnat verkkolähetydirektiivin 3 artiklasta, jotka on tuotu ilmi tämän lausunnon kohdassa 7.1

Verkkolähetydirektiivin 3 artikla koskee alkuperämaaperiaatteen soveltamista verkossa tarjottaviin oheispalveluihin. Oheispalvelulla tarkoitetaan lähetystoimintaa harjoittavan tahon palvelua, jossa on tarjolla televisio- tai radio-ohjelmia suorina lähetyksinä, suorien lähetysten on demand jälkilähetyksiä sekä näiden lähetysten oheismateriaalia. Artikla ei koske lähetystoimintaa kokonaisuudessaan.

Luonnoksen sivulla 118 pykälää perusteleva kappale ilmentää virheelliset tulkinnat pykäläluonnoksen taustalla. ” Alkuperämaaperiaatetta koskevan säännöksen nojalla lähettäjäyrityksen radio- tai televisiolähetykseen liittyvien tekijänoikeudellisesti relevanttien tekojen katsotaan tapahtuvan vain siinä ETA-valtiossa, johon lähettäjäyritys on pääasiallisesti sijoittautunut. Näin ollen lähettäjäyrityksen tulee hankkia kaikki radio- tai televisiolähetyksen yleisön vastaanotettavaksi saattamiseksi ETA-alueella tarvittavat luvat ainoastaan kyseisessä valtiossa, jos lähettäjäyritys haluaa lähettää radio- ja televisiolähetyksiä yli rajojen. Säännöksen tarkoittaman rajat ylittävän radio- tai televisiolähetyksen tulee olla lähettäjäyrityksen alkuperäinen, yleisön saataville saatettu, lähetys. Säännös koskee teosten saattamista yleisön vastaanotettavaksi verkossa tarjottavassa oheispalvelussa lähettäjäyrityksen toimesta tai sen valvonnassa ja vastuulla.”

Kuten lausunnon kohdassa 7.1 on todettu, oheispalveluja ei voida rinnastaa lähetystoimintaan. Ehdotetussa 64 b §:ssä jatketaan pykälät 25 f ja 25 h läpäisevää virheellistä tulkintaa oheispalvelujen ja lähetystoiminnan suhteesta.

Verkkolähetydirektiivin johdantolauseessa 9 nimenomaisesti todetaan, että alkuperämaan periaatetta tulee soveltaa vain verkossa tarjottavaan oheispalveluun: ”Alkuperämaan periaatetta olisi sovellettava yksinomaan oikeudenhaltijoiden tai oikeudenhaltijoita edustavien tahojen, kuten yhteishallinnointiorganisaatioiden ja lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden väliseen suhteeseen ja vain verkossa tarjottavan oheispalvelun tarjoamista, saamista tai käyttöä varten. Alkuperämaan periaatetta ei pitäisi soveltaa mihinkään myöhempään teosten tai muun suojatun aineiston langalliseen tai langattomaan yleisölle välittämiseen tai mihinkään myöhempään teosten tai muun suojatun aineiston langalliseen tai langattomaan yleisön saataviin saattamiseen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana, tai mihinkään myöhempään kappaleen valmistamiseen verkossa tarjottavaan oheispalveluun sisältyvästä teoksesta tai muusta suojatusta aineistosta.”

Tämä direktiivin nimenomainen määritelmä on 64 b §:ssä jätetty huomioimatta säädettäessä maantieteelliset rajat ylittävästä televisio- ja radiolähetyksestä hallituksen esitysluonnoksen laajuudessa. On kyseenalaista, onko yksittäisellä jäsenvaltiolla oikeutta säätää alkuperämaan periaatteen soveltuvuudesta laajemmin kuin mitä direktiivi mahdollistaa.

Verkkosisällönjakopalvelun määritelmä puuttuu.

Ehdotettuun 6 a lukuun, tai muuallekaan lakiin, ei ole otettu verkkosisällönjakopalvelun määritelmää, kuten esimerkiksi Tanskassa on tehty (LO om ophavsret 52 c §:n 1 mom.) Määritelmä olisi tarpeellinen mm. siitä syystä, että palveluntarjoajan vastuut ja velvoitteet on sekä teknisesti että havainnollisesti järkevää kohdistaa subjettiin, joka on nimenomaisesti määritelty laissa.

Verkkosisällönjakopalvelun määritelmän tulee myös olla linjassa direktiivin määritelmän kanssa. Direktiivin määritelmässä keskeistä on palveluntarjoajan tosiasiallinen toiminta: Palveluntarjoajia ovat toimijat, joiden päätarkoituksena on säilyttää suuri määrä käyttäjiensä palveluun lataamia tekijänoikeudella suojattuja teoksia, jotka palvelu organisoii ja joita se promotoi voitontavoittelua varten, ja antaa yleisölle pääsy niihin. Määritelmään ei sitä vastoin kuulu palveluntarjoajan kilpailuasema toisten palveluntarjoajien kanssa. Näin ollen luonnoksen perusteluissa esitetty näkemys, että sosiaalisen median palvelut kuuluisivat soveltamisen piiriin, jos ne kilpailevat markkinoilla sisältöpalveluiden, kuten videoiden, musiikin tai kirjojen sisältöpalveluiden kanssa, on virheellinen ja kestämaton.

Yhteenveto keskeisistä huomioista

Tässä voitte halutessanne esittää lyhyen yhteenvedon lausuntonne keskeisistä huomioista ja kannanotoista.

Luonnoksen 6 a luvun säännökset tulee palauttaa kokonaan uuteen valmisteluun ja säätää direktiivin velvoitteiden mukaisesti seuraten mahdollisimman tarkkaan direktiivin sanamuotoja.

Luonnoksen 6 a luvun säännökset johtavat tilanteeseen, jossa Suomi tosiasiallisesti muuttaa DSM-direktiiviä (kirjoittaa sen uudelleen) ylittäen toimivaltansa EU-jäsenvaltiona.

Luonnos sivuuttaa direktiivin 17 artiklan systematiikan ja EU:n lainsäätäjän huolellisesti säätämän rakenteellisen tasapainon. Tämä laiminlyönti ja sen lisäksi tehdyt direktiivin vastaiset ratkaisut johtaisivat lopputulokseen, jossa luovien alojen omaisuudensuoja ja mahdollisuus lisensoida aineistot tasapainoisilla markkinoilla on vesitetty verkkosisällönjakopalveluiden eduksi.

Ehdotettu malli loisi Suomen markkinoille omalaatuisen ja direktiivistä merkittävästi poikkeavan "Suomen mallin", joka johtaisi EU-sisämarkkinoiden markkinoiden pirstoutumiseen ja toimimattomuuteen.

Luonnoksen ratkaisuja perustellaan laajasti komission tiedonannolla (COM(2021)288 final) sekä julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksella Puolan nostamaan kanteeseen. Niillä kummallakaan ei ole Euroopan unionin tuomioistuinta eikä jäsenvaltioita sitovaa vaikutusta eivätkä ne voi toimia oikeuslähteinä luonnoksen direktiivistä poikkeaville valinnoille.

Artikla 17 on tällä hetkellä käsittelyssä Euroopan unionin tuomioistuimessa Puolan nostaman kanteen perusteella (tapaus C- 401/19). Koska Euroopan Unionin tuomioistuimen tuomio viimekädessä ratkaisee asian, puoltaa se vahvasti direktiivin sanamuodon mukaista voimaansaattamista Suomessakin. Muussa tapauksessa on olemassa merkittävä riski, että kansallisesti direktiivin voimaansaattamaa lainsäädäntöä joudutaan heti korjaamaan direktiivin mukaiseksi.

Verkkolähetysdirektiivin osalta luonnoksen lähtökohdat oheispalvelujen osalta ovat virheellisiä ja verkkolähetysdirektiivin vastaisia. Tämän vuoksi ehdotettavat muutokset oheispalveluihin liittyen pykäliin 25 f, 25 h ja 64 ovat kestäättömiä.

Oheispalveluita ei voida rinnastaa direktiivin vastaisesti lähetystoimintaan.

Edelleen lähettämistä ei tule rinnastaa alkuperäiseen lähettämiseen luonnoksessa esitetyllä tavalla.

Verkkolähetysdirektiivin osalta luonnos johtaa tilanteeseen, jossa Suomi tosiasiallisesti muuttaa verkkolähetysdirektiiviä (kirjoittaa sen uudelleen) ylittäen toimivaltansa EU-jäsenvaltiona.

Lisäksi yhdyimme myös Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY lausunnossa esitettyyn.

Kotilainen Kalle
Musiikkituottajat - IFPI Finland ry